

Národní zpráva Energetického regulačního úřadu o elektroenergetice a plynárenství v České republice za rok 2012

červenec 2013

Seznam nejpoužívanějších zkratk

ČR	Česká republika
ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
ČEPS	český provozovatel přenosové soustavy
OTE	operátor trhu
PXE	Energetická burza PXE
EEX	Lipská energetická burza EEX
SEI	Státní energetická inspekce
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
PS	přenosová/přepravní soustava
PPS	provozovatel přenosové (přepravní) soustavy
PDS	provozovatel distribuční soustavy
HPS	hraniční předávací stanice
MC	market coupling
APG	rakouský provozovatel přenosové soustavy
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ACER	Agentura pro spolupráci energetických regulátorů
ENTSO	Evropská síť provozovatelů přenosových/přepravních soustav
region CEE	region střední a východní Evropy
EU	Evropská unie
SAIDI	průměrná souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období
SAIFI	průměrný počet přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období
CAIDI	průměrná doba trvání jednoho přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí
3. balíček	těž třetí energetický nebo 3. liberalizační balíček – soubor pěti legislativních aktů přijatých za předsednictví České republiky v Radě Evropské unie
REMIT	nařízení o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií
OZE	obnovitelné zdroje energie

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem	4
3.	Elektřina.....	5
3.1.	Regulace sítí	6
3.1.1	Unbundling.....	6
3.1.2	Fungování z technického hlediska	6
3.1.3	Síťové tarify uplatňované za propojení a přístup	7
3.1.4	Přeshraniční problematika.....	8
3.1.5	Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)	14
3.2.	Prosazování hospodářské soutěže.....	15
3.2.1	Velkoobchodní trhy.....	15
3.2.2	Maloobchodní trhy	17
3.2.3	Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže	18
4.	Plyn.....	20
4.1.	Regulace sítí	20
4.1.1.	Unbundling.....	20
4.1.2	Fungování z technického hlediska	20
4.1.3	Síťové tarify a tarify LNG (zkapalněný zemní plyn) uplatňované za připojení a přístup	22
4.1.4	Přeshraniční problematika.....	24
4.1.5	Soulad s právními předpisy (compliance).....	26
4.2.	Prosazování hospodářské soutěže.....	27
4.2.1	Velkoobchodní trhy.....	27
4.2.2	Maloobchodní trhy	27
4.2.3	Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže	32
5.	Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství.....	34
5.1	Ochrana spotřebitele	34
5.2	Řešení sporů	35

1. Úvod

Česká republika prostřednictvím Energetického regulačního úřadu již po deváté předkládá Evropské komisi Národní zprávu o elektroenergetice a plynárenství, a plní tak vykazovací a oznamovací povinnost, jak ji stanovují příslušné směrnice a nařízení.

Také v roce 2012 se činnost Energetického regulačního úřadu odvíjela od novely zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetického zákona), do níž Česká republika promítla příslušná ustanovení třetího energetického balíčku. Výrazně byly posíleny pravomoci národního regulátora v oblasti dozoru nad fungováním trhu s elektřinou a plynem, kontrolní pravomoci byly touto novelou zákona přeneseny ze Státní energetické inspekce na Energetický regulační úřad. Novela energetického zákona přinesla také řadu ustanovení významných z pohledu ochrany práv zákazníků, především při sjednávání smluv o podmínkách dodávky. Zásadní změnou v práci Energetického regulačního úřadu oproti minulým obdobím byl tak velký důraz kladený na zajištění ochrany práv spotřebitelů a zákazníků. Již v předchozím období bylo zřízeno nové Odělení ochrany spotřebitele, které v uplynulém roce zpracovalo velké množství podnětů a stížností.

Úřad v zájmu zvýšení ochrany spotřebitele, ochrany dobrých mravů a posílení obecné důvěry v energetický trh vydal Etický kodex obchodníka v energetických odvětvích, který je souborem základních pravidel etického a profesionálního jednání obchodníka s elektřinou či plynem v oblasti poskytování dodávky elektřiny nebo plynu a souvisejících služeb.

Na základě povinností plynoucích ze směrnic 2009/72/ES a 2009/73/ES novela energetického zákona výrazně posílila pravomoci Energetického regulačního úřadu, a to zejména v oblasti dohledu, kontroly, ukládání pokut a opatření k nápravě při zjištění porušení právních předpisů a vymáhání uložených sankcí.

V roce 2012 se v rámci úřadu začaly rozbíhat a formovat aktivity ohledně implementace nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1227/2011 (REMIT), jejímž cílem na národní úrovni je zajištění fungující hospodářské soutěže na velkoobchodních trzích s energií. Tento postup Energetický regulační úřad důsledně koordinuje s Agenturou pro spolupráci energetických regulátorů (ACER).

Důležitou událostí bylo úspěšné dokončení projektu propojení denního trhu s elektřinou mezi Českou republikou, Slovenskem a Maďarskem a dokončení plynovodu Gazela. Česká republika spolu s dalšími dvěma partnery v současnosti pracuje na rozšíření trojstranného projektu propojení denního trhu o Polsko a Rumunsko s tím, že k termínu dokončení vnitřního trhu EU s elektřinou dojde k propojení našeho regionu s trhy NWE a CWE na základě společné metody přidělování kapacit. Značnou pozornost musela Česká republika věnovat problematice neplánovaných kruhových toků, které ohrožují bezpečnost soustavy a komplikují proces vytváření společného trhu. Česká republika se rovněž aktivně zapojila do diskusí o nové podobě regionálního trhu s plynem.

V uplynulém roce Energetický regulační úřad udělil provozovateli přenosové soustavy ČEPS, a. s. certifikát nezávislosti, který deklaruje, že ČEPS a. s. je plně vlastnický odděleným subjektem. O žádosti provozovatele přepravní soustavy NET4GAS, s. r. o., který si zvolil model nezávislého provozovatele (ITO) nebylo do konce roku 2012 rozhodnuto. S ohledem na plánovaný prodej společnosti NET4GAS, s. r. o. podnikl ERÚ nezbytné kroky pro zajištění jeho transparentnosti tak, aby byly zajištěny rovné podmínky pro všechny potenciální investory.

Energetický regulační úřad se také podílel na tvorbě zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, ke kterému zpracoval navazující prováděcí předpisy.

2. Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

Otevřený trh s elektřinou se v roce 2012 nadále dynamicky rozvíjel. Jeho charakteristickým rysem byl sice pouze mírný růst v počtu změn dodavatele, nově však zákazníci měnili jednotlivé dodavatele navzájem mezi sebou bez možnosti vysledovat trend, zatímco v předchozích letech o zákazníky přicházely pouze původní vertikálně integrované společnosti. Významně pokročila integrace velkoobchodního trhu s elektřinou v regionu střední Evropy (CEE). Úspěšně byl dokončen projekt propojení denního trhu s elektřinou České republiky, Slovenska a Maďarska (česko-slovensko-maďarský market coupling, dále též CZ-SK-HU MC). Tento projekt, který je rozšířením již úspěšného propojení denního trhu ČR a Slovenska, byl podpořen národními regulátory s cílem posílit integraci evropského trhu s elektřinou. V průběhu celého roku probíhaly intenzivní práce na řešení konkrétních technických detailů. Na základě pozitivních výsledků testů došlo ke spuštění propojení trhů 11. září 2012 pro dodávky na obchodní den 12. září 2012. Současně k 31. prosinci došlo k ukončení stávajícího systému výplaty podpory na obnovitelné zdroje. V tomto systému byli výplatními místy jednotliví provozovatelé regionálních distribučních soustav. (Od roku 2013 je tímto jednotným výplatním místem operátor trhu OTE, a. s.). Společnosti ČEPS, a. s. byl udělen certifikát nezávislosti.

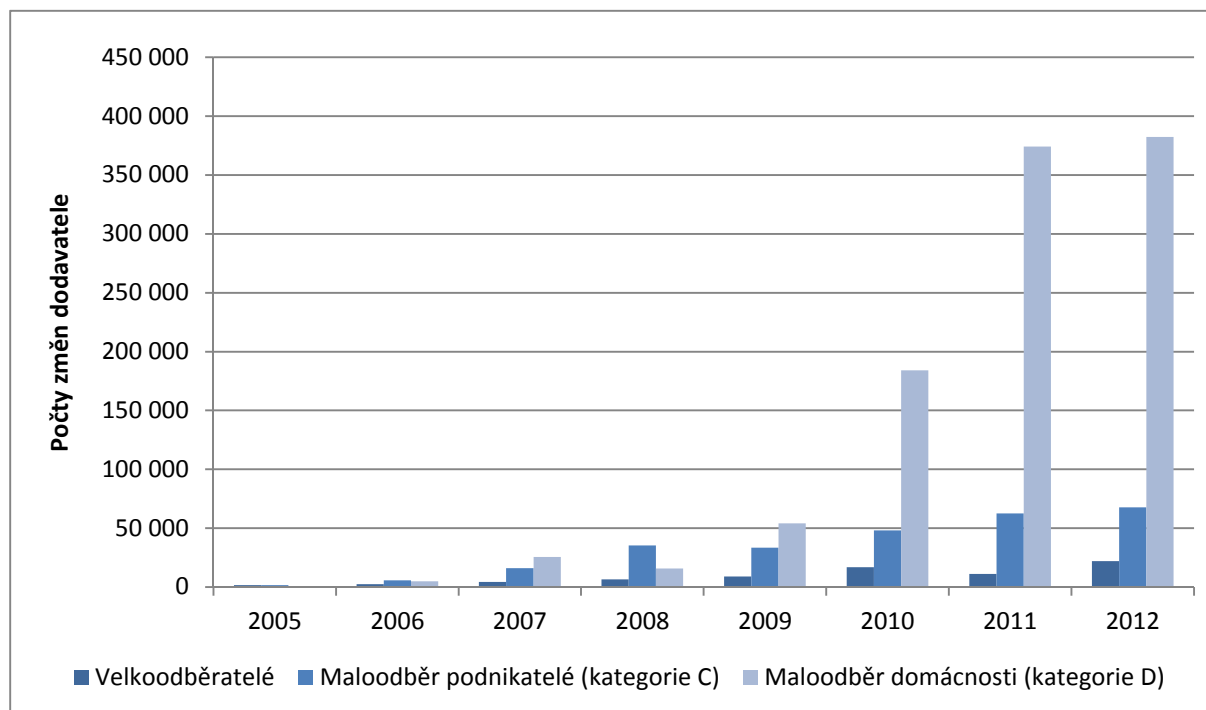
Trh s plynem byl v roce 2012 ovlivňován podobnými faktory jako trh s elektřinou. Trh s plynem je plně liberalizovaný a umožňuje zákazníkům zvolit si svého dodavatele. V roce 2012 byl zaznamenán mírný pokles počtu změn dodavatele. Objevil se však trend přechodu zákazníků mezi jednotlivými dodavateli, nejen ve směru od původních tradičních vertikálně integrovaných společností k novým dodavatelům, jak tomu bylo dříve, ale zároveň byly zaznamenány přechody mezi nově vzniklými dodavateli a také přechody směrem od těchto dodavatelů k původním tradičním obchodníkům. Všichni dodavatelé svou obchodní politikou vytvářejí na trhu nabídku široké škály služeb, ze které si může zákazník vybrat nabídku odpovídající jeho požadavkům. V souvislosti s těmito změnami byl registrován zvýšený výskyt smluv na dodávku plynu na dobu určitou, které zákazníkovi mohou zajistit nižší ceny, ale na druhou stranu ztěžují možnost přejít bez sankce za předčasné ukončení smlouvy k jinému dodavateli. Z hlediska mezinárodních vazeb lze považovat za významné dokončení plynovodu GAZELA, který u obce Brandov navazuje na plynovod OPAL a přes hraniční předávací stanici Waidhaus slouží k zásobování jihu Německa a východní Francie. V prvním čtvrtletí roku 2012 byly dokončeny závěrečné práce na projektu STORK, který propojí českou a polskou přepravní plynárenskou soustavou v oblasti Českého Těšína. V říjnu 2012 došlo k rozšíření kapacitní platformy GATRAC na hraniční předávací bod Lanžhot mezi Českou republikou a Slovenskem.

Z pohledu naplnění požadavků evropské legislativy byla významnou událostí roku 2012 žádost o certifikaci ITO společnosti NET4GAS, s. r. o., o které ERÚ rozhodoval v průběhu celého roku 2012.

3. Elektřina

Po prudkém nárůstu změn dodavatele v letech 2010 a 2011 došlo v roce 2012 ke stagnaci, nicméně stále vlivem plně otevřeného trhu dochází k mírnému nárůstu počtu změn dodavatele. V případě domácností proběhlo podle údajů evidovaných operátorem trhu (OTE, a. s.) o osm tisíc změn více oproti předchozímu roku (382 tisíc vůči 374 tisícům v roce 2011). Celkově změnilo v roce 2012 svého dodavatele elektřiny téměř 472 tisíc odběratelů (v roce 2011 to bylo cca 450 tisíc). Vývoj počtu změn dodavatelů elektřiny je zobrazen v grafu 1.

Graf 1: Roční změny dodavatele elektřiny u hlavních kategorií zákazníků

Zdroj: OTE, a.s.

Úřad se na svých internetových stránkách snažil poskytnout veškeré informace, které mohou sloužit pro kvalifikovaný výběr dodavatele. Informoval zde nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů prostřednictvím interaktivního kalkulátoru cen elektřiny, ale i o reakcích, které z liberalizovaného trhu má. V roce 2012 několikrát varoval zákazníky před podomním prodejem a dále informoval o probíhajících šetřeních u některých obchodníků. Výše uvedený kalkulátor patřil v průběhu roku 2012 nejen k nejnavštěvovanějším aplikacím na internetových stránkách úřadu, ale byl také zaznamenán zvýšený zájem obchodníků o tuto aplikaci. Zatímco v předchozích letech byla většina změn dodavatele elektřiny způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům, v roce 2012 byl již trh natolik likvidní, že nebylo možné charakterizovat hlavní směr změny dodavatele. V zásadě se zákazníci řídili nejnižší cenou.

Ceny dodávky elektřiny u maloodběratelů na hladině nízkého napětí byly obecně pro rok 2012 negativně ovlivněny výší podpory vyplácené pro obnovitelné zdroje.

Na hladině nízkého napětí byl pro kategorii C (maloodběr podnikatelé) a pro kategorii D (domácnosti) pro rok 2012 zachován stejný rozsah tarifních sazeb včetně podmínek pro jejich přiznání jako v roce 2011.

Nabídkové ceny silové elektřiny byly ze strany dodavatelů většinou upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Někteří dodavatelé také nabízejí produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny i pro malé odběratele v průběhu roku odvíjí od ceny elektřiny na energetických burzách, případně nabízejí výhodnější cenu při uzavření smlouvy s obchodníkem na současnou dodávku elektřiny a plynu.

3.1. Regulace sítí

3.1.1 Unbundling

Novela energetického zákona, kterou již v předchozím období Česká republika implementovala směrnici 2009/72/ES Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, významně upravila právní předpisy v oblasti problematiky unbundlingu, přičemž měla zásadní význam nejen z hlediska právní úpravy samotného unbundlingu provozovatele přenosové soustavy, ale i z hlediska rozšíření pravomocí Energetického regulačního úřadu (ERÚ) v oblasti dohledu, kontroly a sankcí za porušení pravidel pro oddělení.

Novela energetického zákona se v odvětví elektroenergetiky zaměřila na otázku vlastnického oddělení provozovatele přenosové soustavy, certifikaci tohoto provozovatele a s tím související nové povinnosti orgánů státní správy.

Provozovatel přenosové soustavy, ČEPS, a. s., byl již dne 3. září 2009 plně vlastnický oddělen od výrobců i distributorů elektrické energie, což bylo v uplynulém roce ze strany ERÚ potvrzeno udělením certifikátu nezávislosti.

Pokud jde o unbundling provozovatelů distribučních soustav, čl. 26 směrnice 2009/72/ES byl novelou energetického zákona již v předchozím období implementován prostřednictvím ustanovení § 25a a § 11 odst. 1 písm. m) energetického zákona.

3.1.2 Fungování z technického hlediska

V roce 2012 nabytl platnosti nový zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, s účinností některých ustanovení od 1. ledna 2013. Tím dojde ke změně systému vyplácení podpory.

Doposud byla podpora vyplácena příslušným provozovatelem distribuční soustavy, podle nového systému bude podpora formou zeleného bonusu na elektřinu hrazena OTE, a. s. a formou výkupních cen povinně vykupujícím obchodníkem. Všichni výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů, vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, kteří jsou příjemci podpory, byli tak na konci roku 2012 převedeni do systému OTE, a. s.

V souvislosti s vydáním nového zákona a se změnou systému bylo nezbytné připravit novou metodiku regulace, která byla zakotvena v novele vyhlášky č. 140/2009 Sb. o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů.

Práva a povinnosti výrobce, včetně výrobce z obnovitelných zdrojů jsou definována v § 23 energetického zákona. V souladu s odst. 1 písm. a) uvedeného paragrafu má každý výrobce právo připojit své zařízení k elektrizační soustavě, pokud splňuje podmínky připojení

a obchodní podmínky. Zároveň má právo podle § 23 odst. 1 písm. b) a c) energetického zákona dodávat elektřinu ostatním účastníkům trhu, do jiných států, nebo pro vlastní spotřebu.

Právo na výplatu podpory nově připojených výrobců energie z obnovitelných zdrojů je dáno zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (účinného od r. 2013), kde je určena forma podpory pro konkrétní druh zdroje, případně pro velikost instalovaného výkonu.

Zodpovědnost za regulační energii nese ČEPS, a. s., která zajišťuje kvalitu a spolehlivost dodávky elektřiny na úrovni přenosové soustavy pomocí systémových služeb. Finanční prostředky pro zajištění těchto služeb jsou hrazeny formou regulovaného příspěvku v ceně za spotřebované množství elektřiny konečnými zákazníky.

V oblasti kvality dodávek elektřiny ERÚ poprvé v historii v průběhu roku 2012 stanovil ukazatele kvality a jejich parametry na následující regulační rok pro oblast distribuce. Uvedené vychází ze zprávy ERÚ o metodice regulace III. regulačního období, která zavádí tzv. motivační regulaci kvality, jejímž cílem je nastavení požadované úrovně kvality poskytovaných služeb ve vztahu k jejich ceně.

Motivační regulace kvality byla zavedena s cílem snižovat počty a doby trvání přerušení distribuce elektřiny. Zde se jedná především o kategorii plánovaných přerušení, která nejsou nikterak legislativně omezena a jsou nejčastějším tématem stížností zákazníků. V neposlední řadě je cílem regulace i dosažení lepších výsledků při srovnávání úrovně kvality s ostatními státy Evropské unie (EU).

Dále byla činnost ERÚ zaměřena na sledování dodržování standardů kvality dodávek elektřiny předepsaných vyhláškou č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice. Výsledky sledování budou využity pro budoucí úpravu vyhlášky ve smyslu zpřísnění předepsaných limitů či zavedení cílenějších standardů a především pro zavedení motivační regulace kvality.

3.1.3 Síťové tarify uplatňované za propojení a přístup

Energetický regulační úřad v souladu s energetickým zákonem a vyhláškou č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, stanovuje každoročně ceny regulovaných služeb, souvisejících s dodávkou elektřiny. Jejich výši zásadně ovlivňuje především výše celkové spotřeby, cena silové elektřiny pro krytí ztrát v sítích, sjednaná hodnota rezervované kapacity, inflační faktory a v neposlední řadě i strmý nárůst výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, hlavně pak z fotovoltaických elektráren, ale i z bioplynových stanic a zdrojů spalujících biomasu.

Ceny za služby sítě se skládají z ceny za přenosové a distribuční služby, které jsou dále rozděleny na cenu za použití sítě vztáženou na jednotku odebraného množství elektřiny a cenu za rezervovanou kapacitu sítě stanovenou jako fixní měsíční poplatek.

Cenu za použití sítě přenosové soustavy ovlivňuje výše ztrát v přenosové soustavě a cena silové elektřiny na krytí těchto ztrát. Předpokládaná výše ztrát se meziročně téměř nezměnila a tak hlavní vliv na tuto cenu měl nárůst ceny silové elektřiny na krytí ztrát, což zapříčinilo nárůst ceny za použití sítě přenosové soustavy o 7,3 procenta. Cena za rezervaci kapacity přenosové sítě meziročně vzrostla o 1,3 procenta, což bylo způsobeno především korekcí výnosů z aukcí na přeshraničních profilech přenosové soustavy.

Obdobně jako u přenosu, tak i u distribuce slouží cena za použití sítě ke krytí ztrát v sítích. Její výše byla pro rok 2012 rovněž negativně ovlivněna nárůstem ceny silové elektřiny, nicméně tento nárůst plně korigovalo zrušení příspěvku na decentrální výrobu. Cena

za použití sítí na hladině VVN poklesla meziročně o 14,7 procenta, na hladině VN poklesla tato cena o 4,2 procenta oproti ceně roku 2011. Ceny za rezervovanou kapacitu na jednotlivých napěťových hladinách jsou především ovlivněny sjednanými technickými hodnotami rezervované kapacity, velikostí investic na příslušné napěťové hladině a cenou za rezervaci kapacity na úrovni nadřazené přenosové soustavy. Jednotková cena za rezervovanou kapacitu v hodnoceném roce na hladině VVN stagnovala, na hladině VN došlo k meziročnímu nárůstu této ceny o 1 procento.

Mezi ceny distribuce elektřiny patří i regulovaná cena na krytí vícenákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů (dále jen „cena za podporované zdroje“). Vzhledem k nárůstu předpokládaných vícenákladů na podporované zdroje v roce 2012 na 35,7 mld. Kč, a tedy meziročnímu nárůstu vícenákladů na podporované zdroje o 11,1 procenta, vycházela původně cena na podporované zdroje 623,47 Kč/MWh. Meziroční nárůst vícenákladů na podporované zdroje byl způsoben především plánovaným vysokým objemem výroby elektřiny ve fotovoltaických elektrárnách, ale i v bioplynových stanicích, zdrojích spalujících biomasu a větrných elektrárnách. Avšak díky dotaci ze státního rozpočtu ve výši 11,7 mld. Kč došlo ke snížení původně vypočtené ceny na 419,22 Kč/MWh. Tato položka měla však i nadále velký podíl na celkovém růstu regulovaných cen.

Cena za poskytování systémových služeb je účtována provozovateli přenosové soustavy, kdy tento zajišťuje prostřednictvím nákupu podpůrných služeb tzv. systémové služby, které slouží k zajištění elektrizačního systému ČR a vyrovnávání výkonové bilance mezi výrobou elektřiny a její spotřebou. Cena za systémové služby meziročně klesla o 7,3 procenta na hodnotu 144 Kč/MWh díky výhodnému nákupu a optimalizaci skladby jednotlivých druhů podpůrných služeb.

V oblasti podmínek připojení nedošlo v roce 2012 k žádným změnám. Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové resp. distribuční soustavy (Grid Code).

Za účelem zamezení vzájemných subvencí (křížových dotací) je zajištěno nastavení regulačního výkaznictví, které po účetním a právním unbundlingu stanovuje striktní vykazování přímo přiřaditelných nákladů k jednotlivým regulovaným činnostem. V rámci sekundární legislativy jsou dále ERÚ nastaveny alokační klíče pro rozdělení režijních nákladů pro společnosti, které zabezpečují více regulovaných činností.

3.1.4 Přeshraniční problematika

Přístup k přeshraniční infrastruktuře

Elektrizační soustava ČR je synchronně propojena se zbytkem kontinentální Evropy (dříve systém UCTE). Přeshraniční propojení existuje se všemi sousedními státy, tj. s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem a celkem pěti přenosovými soustavami – 50 Hertz a TenneT (Německo), PSE (Polsko), SEPS (Slovensko) a APG (Rakousko). Přenosové kapacity na příslušných přeshraničních profilech jsou přidělovány na základě koordinovaného výpočtu v rámci regionu střední a východní Evropy (Central Eastern Europe – CEE),¹ do něhož patří vedle sousedních států ještě Slovinsko a Maďarsko.

¹ Regiony pro koordinované řízení přetížení jsou definovány v bodu 3.2 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009.

Koordinované přidělování kapacit na celý následující rok a měsíc (tzv. roční a měsíční kapacity) a na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne (tzv. denní kapacity) je organizováno společností Central Allocation Office (CAO), která je dceřinou společností všech osmi regionálních provozovatelů přenosových soustav (PPS). Přidělování kapacit probíhá podle Pravidel pro koordinovanou aukci přenosových kapacit v regionu CEE (tzv. aukční pravidla), která stanovují podmínky pro přístup k přeshraniční infrastruktuře ve smyslu čl. 37 odst. 6 písm. c) směrnice č. 2009/72/ES. Pravidla provozování přenosové soustavy (PS), která jsou schvalována ERÚ podle § 17 odst. 7 písm. g), na tyto aukční pravidla odkazují. Neformální koordinované posuzování aukčních pravidel probíhá prostřednictvím regionálního koordinačního výboru regionu CEE. Výše popsáný způsob přidělování kapacit se uplatňuje na přeshraničních profilech s přenosovými soustavami 50 Hertz, TenneT, PSE a APG. Na profilu se Slovenskem je využíván odlišný způsob přidělování přeshraničních kapacit, který je popsán níže.

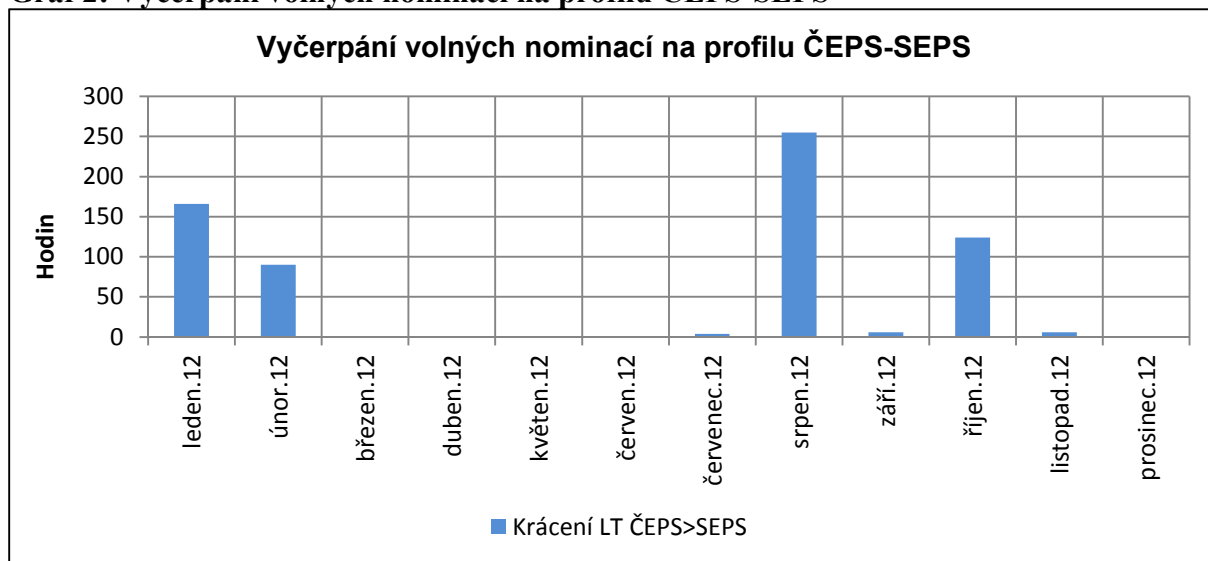
Aukční pravidla jsou plně v souladu s čl. 16 nařízení (ES) č. 714/2009, zejména umožňují tzv. netting, tedy uspokojení požadavků na přenos v opačných směrech. V souladu s trendem používat rezervaci dlouhodobých přenosových kapacit zejména jako ochranu proti cenovým výkyvům (tedy tzv. hedging) jsou dlouhodobá přenosová práva přidělována s možností nevyužití a následného předprodeje v denní aukci (princip tzv. Use It Or Sell It – UIOSI). Tento přístup je v souladu s cílovým modelem pro elektroenergetiku.

Kapacity na hranici se Slovenskem (profil se SEPS) jsou přidělovány v odlišném režimu. Tzv. dlouhodobé nominace bez nutnosti samostatně rezervovat přeshraniční přenosovou kapacitu mohou účastníci trhu podávat nejpozději dva dny před uskutečněním přeshraničního přenosu. Takto využitá přenosová kapacita je zdarma. V případě, že celkový objem nominací přesáhne kapacitu vyhrazenou pro dlouhodobý časový rámec, jsou všechny nominace zrušeny a veškerá dostupná přeshraniční kapacita je uvolněna pro implicitní alokaci na následující den prostřednictvím market couplingu se Slovenskem a Maďarskem.

Vzhledem k historickému propojení přenosových soustav ČR a Slovenska je na přeshraničním profilu se SEPS k dispozici vysoká přenosová kapacita a dochází tedy pouze k omezenému výskytu obchodního přetížení. Vzhledem k tomu nelze profil ČEPS-SEPS označit za strukturálně přetížený ve smyslu bodu 1. 4 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009. Tento předpoklad je potvrzován nízkým výskytem krácení dlouhodobých nominací a také vysokou mírou cenové konvergence mezi krátkodobými trhy v ČR a na Slovensku (viz níže). V případě výskytu přetížení jsou kapacity přidělovány nediskriminačním způsobem – implicitní aukcí v režimu na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne. Energetický regulační úřad tedy považuje postup pro řízení přetížení uplatňovaný na hranici se Slovenskem za plně v souladu s čl. 16 a přílohou I nařízení (ES) č. 714/2009.

V roce 2012 došlo ke krácení dlouhodobých nominací pouze v 7,44 procentech případů a jejich výskyt byl systematicky spojen s plánovanými odstávkami vnitrostátních vedení, což způsobuje snížení dostupné přenosové kapacity. Přehled případů krácení v jednotlivých měsících roku 2012 je znázorněn na grafu 2. Energetický regulační úřad situaci průběžně monitoruje a v případě vzniku strukturálního přetížení na česko-slovenském profilu je připraven iniciovat zavedení adekvátní metody řízení přetížení.

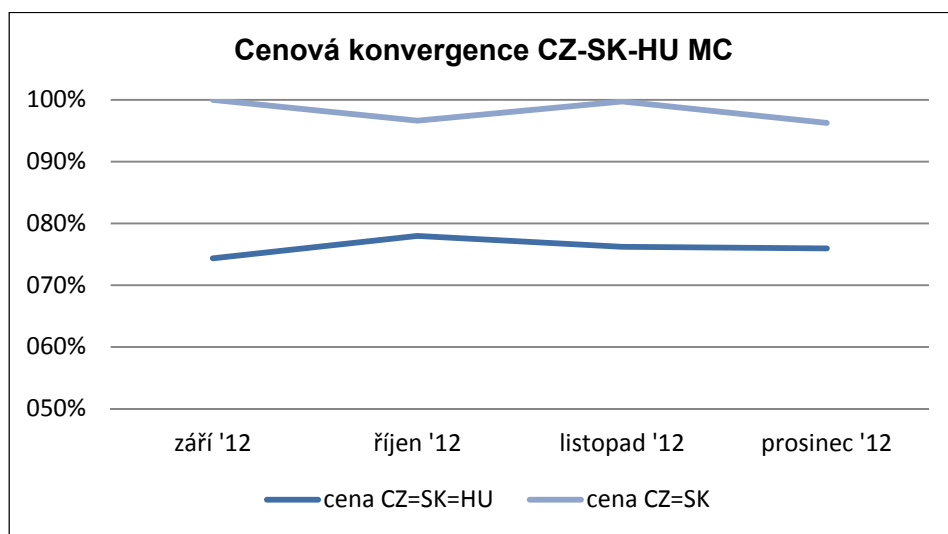
Graf 2: Vyčerpání volných nominací na profilu ČEPS-SEPS

Zdroj: ČEPS, a.s.

Přenosové kapacity na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne (tzv. denní přenosové kapacity) na hranicích se Slovenskem jsou již od roku 2010 přidělovány formou implicitní aukce prostřednictvím MC. Market coupling je způsob integrace krátkodobých (denních) trhů s elektřinou, při kterém jsou přeshraniční kapacity přidělovány společně se silovou elektřinou nakoupenou na krátkodobém trhu (tj. implicitní alokace). Dne 12. září 2012 byl po více než roční přípravě spuštěn projekt propojení denních trhů v ČR, na Slovensku a v Maďarsku, podrobněji viz str. 12. Důležitým ukazatelem úspěšnosti implicitní alokace je výskyt totožných cen na zúčastněných krátkodobých trzích, tzv. cenová konvergence. Ta dosahovala v ČR, na Slovensku a v Maďarsku v období od spuštění MC do konce roku 2012 v průměru 76 procent. Pokud se vezme v úvahu cena pouze v ČR a na Slovensku, je tento ukazatel ještě vyšší a dosahuje téměř 98 procent. Úroveň cenové konvergence v jednotlivých měsících od spuštění MC do konce roku 2012 je znázorněna na grafu 3.

Graf 3: Cenová konvergence CZ-SK-HU MC

Zdroj: OTE, a.s., vlastní výpočet

Vnitrodenní přenosové kapacity jsou na všech přeshraničních profilech přidělovány podle pořadí zadání požadavku průběžnou formou (tzv. first come first served) až do

vyčerpání dostupné kapacity. Koordinované přidělování kapacit pro všechny přeshraniční profily organizuje společnost ČEPS, a. s. Stávající systém neumožňuje zpoplatnění a tedy ani efektivní ocenění omezených přenosových kapacit. Na profilu se SEPS je vnitrodenní přenosová kapacita přidělována na jednotlivé obchodní hodiny. Tato služba, která je blíže cílovému modelu, byla zavedena od 12. dubna 2012. Na ostatních profilech je přenosová kapacita přidělována v šesti čtyřhodinových úsecích (tzv. seancích).

Vzhledem k tomu, že společnost ČEPS, a. s. je plně vlastnický oddělený provozovatel PS ve smyslu čl. 9 směrnice č. 2009/72/ES, neprovádí ERÚ systematické monitorování využití poplatků za přetížení (tj. výnosů z aukcí přeshraničních kapacit).

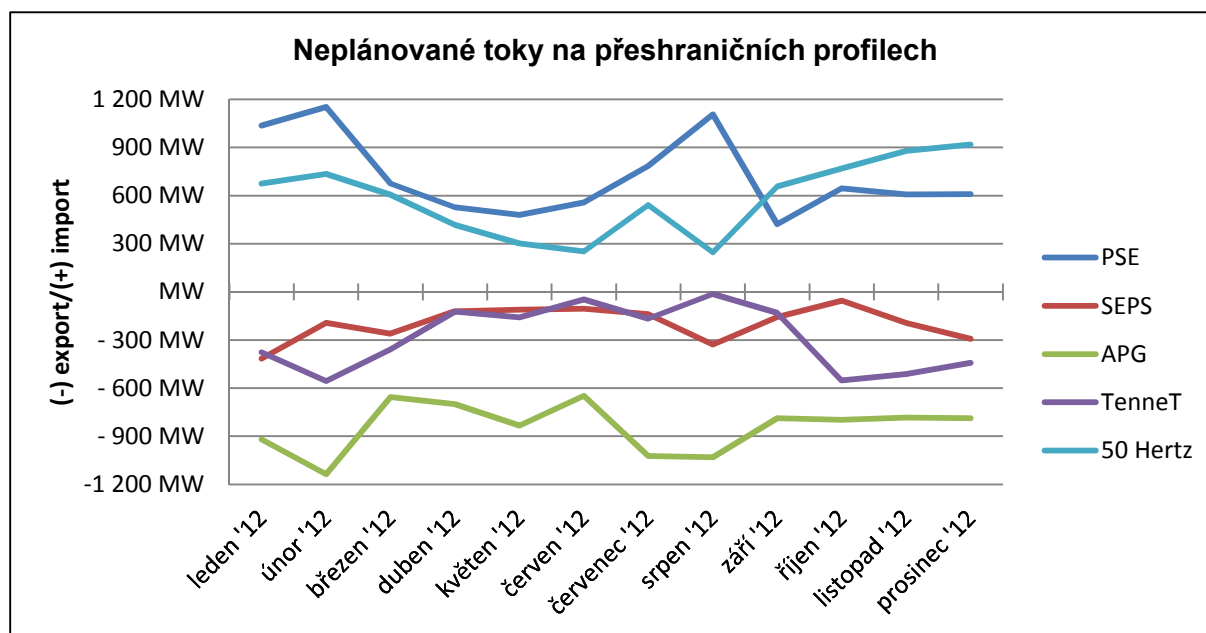
Spolupráce s ostatními regulačními orgány a ACER

Pracovníci ERÚ zodpovědní za elektroenergetiku se pravidelně účastní jednání pracovních skupin a podskupin agentury ACER a Rady evropských energetických regulátorů (CEER). Vzhledem k významným pravomocem, kterými ACER disponuje, zejména v procesu přípravy kodexů sítě a nově též v kontextu nařízení (ES) č. 347/2013, kterým se stanovují hlavní směry pro transevropské energetické sítě, se Odbor elektroenergetiky zaměřuje především na aktivity v rámci ACER. Energetický regulační úřad se také pravidelně podílí na spolupráci při sběru a vyhodnocování dat a analyzování stavu vnitřního trhu s energiemi a na přípravě zpráv a studií ACER i CEER.

Regionální spolupráce se odehrává především v rámci regionu pro koordinované řízení přetížení a výpočet kapacit CEE a je formalizována prostřednictvím tzv. regionálních iniciativ a regionálního koordinačního výboru. Regionální implementační skupina slouží pro konzultace s regionálními PPS a od roku 2012 též s energetickými burzami a operátory trhu. Poté, co se na konci roku 2011 v našem regionu nepodařilo nalézt shodu ohledně dokončení projektu explicitní flow-based alokace přeshraničních kapacit, zapojila se do jednání nově ACER. Po zvážení existujících možností přijali ACER a příslušní národní regulátoři 2. dubna 2012 společnou deklaraci, ve které vyjádřili svůj postoj k implementaci cílového modelu v regionu CEE. V této deklaraci národní regulační orgány a ACER stanovili, že cílem pro region CEE je ve shodě s celoevropským cílovým modelem zavedení flow-based MC. Na rozdíl od předchozích záměrů měla být flow-based metoda výpočtu kapacit zavedena společně s implicitní alokací (tj. MC) v jednom kroku do konce roku 2013. V průběhu roku 2012 se však nepodařilo dosáhnout shody na praktických aspektech výpočtu kapacit flow-based metody a implementace regionálního flow-based MC ve stanoveném termínu je tedy ve vážném ohrožení. Realizace cílového řešení, bohužel, naráží na problémy spojené s vysokým výskytem kruhových toků v regionu CEE, které zasahují především přenosové soustavy ČR a Polska.

Graf 4 ukazuje průměrnou měsíční hodnotu neplánovaných toků v roce 2012. Neplánované toky jsou definovány jako rozdíl mezi fyzickými toky naměřenými na přeshraničních vedeních a celkovými nominacemi z přeshraničních přenosových práv (tj. komerční toky) na přeshraničních profilech. Na grafu je možné identifikovat převažující severojižní směr neplánovaných toků, které do PS ČR vstupují z přenosových soustav 50 Hertz a PSE a vystupují převážně na profilu s APG a částečně se vrací do Německa, konkrétně do přenosové soustavy TenneT.

Graf 4: Neplánované toky na přeshraničních profilech

Zdroj: ČEPS, a.s., vlastní výpočet ERÚ

Neplánované nebo též kruhové toky jsou nevyhnutelnou součástí hustě propojených elektrizačních soustav, zejména pokud je využíván zonální přístup pro řízení přetížení. Avšak v případě, že jejich míra přesáhne únosnou hranici, představují značné riziko pro bezpečné provozování přenosových soustav. Zároveň neplánované toky snižují spolehlivost výpočtů přenosových kapacit a ve svém důsledku tak mohou vést ke zhoršení podmínek pro přeshraniční obchodování. Energetický regulační úřad se v roce 2012 na bilaterální, regionální i celoevropské úrovni aktivně účastnil úsilí s cílem omezit rozsah tohoto fenoménu.

Na podzim 2012 probíhalo v rámci regionálního koordinačního výboru koordinované posuzování aukčních pravidel společnosti CAO pro rok 2013. Ukázalo se, že účinná koordinace posuzování a případná změna aukčních pravidel je do značné míry omezena odlišnou procesní úpravou schvalování podmínek pro přístup k přeshraniční infrastruktuře ve smyslu čl. 37 odst. 6 písm. c) směrnice č. 2009/72/ES v jednotlivých členských státech. Jak již bylo dříve řečeno, významnou událostí roku 2012 bylo dokončení projektu CZ-SK-HU MC a spuštění společného MC 12. září 2012. Úspěch tohoto projektu závisel zejména na úzké spolupráci PPS a energetických burz a operátorů trhu ze zúčastněných zemí. U projektu CZ-SK-HU MC se nejednalo o pouhé rozšíření již existujícího MC o Maďarsko. Naopak šlo o zásadní kvalitativní změnu v architektuře projektu s ohledem na cílový model trhu s elektřinou. Při přípravě projektu CZ-SK-HU MC bylo dbáno na vysokou míru kompatibility s řešením předpokládaným pro integraci všech trhů v rámci EU. To se projevilo zejména ve využití algoritmu sesouhlasení Cosmos. Projekt také reflektoval právě vytvářené kodexy sítě, zejména kodex sítě pro výpočet kapacit a řízení přetížení. Národní regulátoři poskytli projektu jednoznačnou podporu a zároveň dohlíželi na to, aby byla výsledná řešení kompatibilní s cílovým modelem pro celou EU. Úspěch projektu a zároveň nejasná situace kolem flow-based market couplingu ve zbytku regionu CEE podnítil zájem o další rozšíření projektu ze strany Polska a Rumunska.

Nařízení (ES) č. 347/2013, jehož návrh byl předložen v říjnu 2011 a které bylo schváleno v březnu 2013, přiznává národním regulačním úřadům a ACER nové úlohy v procesu výběru projektů společného zájmu. V průběhu roku 2012 probíhal v rámci regionálních pracovních skupin ad hoc výběr projektů společného zájmu, který slouží

k sestavení prvního unijního seznamu těchto projektů. V rámci ACER probíhala úzká spolupráce a koordinace regulatorního hodnocení předložených projektů, kterého se ERÚ aktivně účastnil.

Sledování investičního plánu a posouzení jeho souladu s plány rozvoje sítí na úrovni celé Unie

Implementací tzv. třetího energetického balíčku do energetického zákona vznikly společnosti ČEPS, a. s. povinnosti související s přípravou desetiletých investičních plánů. Hlavní myšlenkou celého procesu dlouhodobého plánování výstavby a modernizace energetické infrastruktury je nalezení optimálního způsobu postupné integrace energetických trhů v Evropě.

Společnost ČEPS, a. s. je povinna zpracovat dle § 24 odst. 10 písm. j) energetického zákona desetiletý investiční plán rozvoje PS, který je podle § 17 odst. 7 písm. i) energetického zákona schvalován ERÚ. Energetický regulační úřad posuzoval plán rozvoje PS ČR 2013-2022 předložený společností ČEPS, a. s. dne 25. května 2012. Investiční plán společnosti ČEPS, a. s. s objemem 65,9 mld. Kč zahrnuje období 2013 - 2022 a představuje přibližně dvacetiprocentní rozšíření soustavy a průměrné roční investice ve výši 4,7 mld. Kč. Investiční program reaguje na požadavek vyššího transformačního výkonu v důsledku meziročního nárůstu spotřeby cca 200 – 250 MW, ale také na nárůst rozptýlené výroby (především z OZE). Další velký podíl investic zaujímá obnova vedení 400 kV, které bylo budováno v letech 1959 – 1980. Životnost vedení byla projektována původně na 40 let. Ukončení obnovy je plánováno na rok 2030 a obsahuje výstavbu 5 nových rozvodů 400 kV (dnes existuje 24 rozvodů) a výstavbu 675 km nových vedení 400 kV (současný stav je 3 479 km). Požadavky na připojení do sítě zahrnují mimo jiné investice do rozšíření sítě kvůli dostavbě jaderné elektrárny Temelín, investice do přenosové soustavy v severních Čechách, kde mají být obnoveny a modernizovány elektrárny Ledvice, Počeradky, výstavba nové elektrárny s paroplynovým cyklem v Mělníce a Úžíně a investice do rozvoje sítě pro připojení zdrojů OZE. Významný je také prvek posílení PS s ohledem na vzrůstající úroveň přeshraničních toků.

Na rozdíl od plánu rozvoje přepravní soustavy není předmětem posuzování soulad s plánem rozvoje soustavy pro celou EU; plán rozvoje PS je posuzován přiměřeně pouze podle § 58k odst. 3 energetického zákona, tedy s přihlédnutím k potřebám elektrizační soustavy ČR. Energetický regulační úřad v příslušném správním řízení neshledal nesoulad s požadavky § 58k odst. 3 energetického zákona a předložený plán rozvoje rozhodnutím z 28. prosince 2012 schválil.

Posouzení plánu rozvoje PS pro účely této národní zprávy podle čl. 37 odst. 1 písm. g) směrnice č. 2009/72/ES ukazuje, že tento je v souladu s desetiletým plánem rozvoje pro celou Evropskou unii (dále též TYNDP – Ten-Year Network Development Plan) a nelze konstatovat žádné nedostatky. Téměř všechny investiční akce obsažené v TYNDP 2012 jsou součástí plánu rozvoje přenosové soustavy ČR v letech 2013-2022. Výjimku tvoří investice, které jsou podle TYNDP stále zvažovány a jejich případná realizace je předpokládána v dlouhodobém horizontu, překračujícím rozsah plánu rozvoje (po r. 2022). Konkrétně se jedná o investice TYNDP č. 35.138 posilující propojení mezi přenosovou soustavou ČR a německou přenosovou soustavou společnosti 50 Hertz a dále investice č. 55.310 – nové vedení mezi rozvodnami Výškov a Řeporyje, obsažené v TYNDP. V obou případech se jedná o stále zvažované projekty s dlouhodobým horizontem realizace (po r. 2022), překračujícím rozsah plánu rozvoje. Velká část plánovaných investičních akcí (celkem 26) byla také navržena jako projekty společného zájmu podle nařízení (ES) č. 347/2013. V souvislosti s vysokým výskytem neplánovaných toků na přeshraničních profilech české PS je na roky

2016 až 2017 plánována realizace transformátoru s posunem fáze (tzv. phase-shifter – PST), který bude umístěn na konci přeshraničního vedení s 50 Hertz (Německo) v rozvodně Hradec. Tento transformátor umožní efektivnější řízení toků v propojených přenosových soustavách regionu CEE a výrazně tak posílí bezpečnost dodávek. Provoz transformátoru bude koordinován s provozovateli sousedních přenosových soustav. Zároveň by mělo toto řešení posloužit k optimalizaci přeshraničních přenosových kapacit. Energetický regulační úřad tento investiční záměr, který je též součástí regionálního investičního plánu ENTSO-E, podporuje.

3.1.5 Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává svoji funkci na základě ustanovení energetického zákona definujících práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů tedy směrnice 2009/72/ES a nařízení 714/2009/ES. Právní předpisy ČR jsou s těmito unijními předpisy plně v souladu a to díky novelizacím energetického zákona a prováděcích vyhlášek.

Veškeré změny v právních předpisech, které ERÚ provedl v průběhu roku 2012, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany ERÚ je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů pro trh s elektřinou v ČR.

V roce 2012 byl dokončen a nabyl platnosti nový zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, jehož gestorem bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) a na jehož tvorbě se ERÚ také aktivně podílel, s účinností některých ustanovení od 1. ledna 2013.

Energetický regulační úřad v souladu se zmocněním podle energetického zákona vypracoval a vydal některé nové prováděcí právní předpisy, případně novely již vydaných a platných prováděcích právních předpisů, jejichž potřeba byla vyvolána zkušenostmi z jejich aplikace.

V roce 2012 vydal ERÚ novou vyhlášku č. 59/2012 Sb., o regulačním výkaznictví, která upravuje náležitosti a členění regulačních výkazů včetně jejich vzorů, odpisové sazby pro účely regulace, pravidla pro sestavování regulačních výkazů a termíny pro jejich předkládání.

V průběhu roku 2012 dále ERÚ novelizoval následující prováděcí předpisy k energetickému zákonu: vyhlášku č. 348/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů; vyhlášku č. 438/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 541/2005 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnost operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, ve znění pozdějších předpisů; vyhlášku č. 445/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 426/2005 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích, ve znění pozdějších předpisů.

Na tvorbě nových právních předpisů spojených s odvětvím elektroenergetiky se v průběhu roku 2012 podílelo i MPO, které v souladu s energetickým zákonem vydalo několik vyhlášek ovlivňující trh s elektřinou, a to: zcela novou vyhlášku 387/2012 Sb., o státní autorizaci na výstavbu výroby elektřiny; vyhlášku č. 388/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 79/2010 Sb., o dispečerském řízení elektrizační soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení; vyhlášku č. 476/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny.

3.2. Prosazování hospodářské soutěže

3.2.1 Velkoobchodní trhy

3.2.1.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Elektřina je v ČR obchodována prostřednictvím energetické burzy Power Exchange Central Europe, a. s. (dále PXE), Lipské energetické burzy EEX, bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných OTE, a. s. Zatímco standardní produkty obchodované na energetické burze a produkty krátkodobého trhu OTE, a. s., mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je různá, obvykle se mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem popř. obchodníkem a zákazníkem uzavírají roční smlouvy. Od února 2009 jsou na energetické burze PXE také obchodovány produkty s dodáním v elektrizační soustavě Slovenské republiky a od března 2009 produkty s dodáním v elektrizační soustavě Maďarska. Kromě fyzických produktů byly na burze PXE také zavedeny finanční produkty bez povinnosti fyzické dodávky. Na druhou stranu došlo ke sjednocení spotového trhu, který se celý přesunul do gesce OTE, a. s., ale zůstal obchodovatelný skrze terminály PXE. V roce 2012 byl dokončen česko-slovensko-maďarský MC projekt, plánem do budoucna je rozšíření společného trhu o Polsko a Rumunsko.

Obchodníci s elektrickou energií mohou k nákupu i prodeji využít jakoukoliv kombinaci bilaterálních kontraktů nebo burzovních produktů včetně platform OTE, a. s. a zahraničních burz. Proto není možné určit strukturu pořizování elektřiny pro konečného zákazníka potom, co ji dodavatel nakoupil nebo přeprodal na různých tržních místech v rámci Evropy.

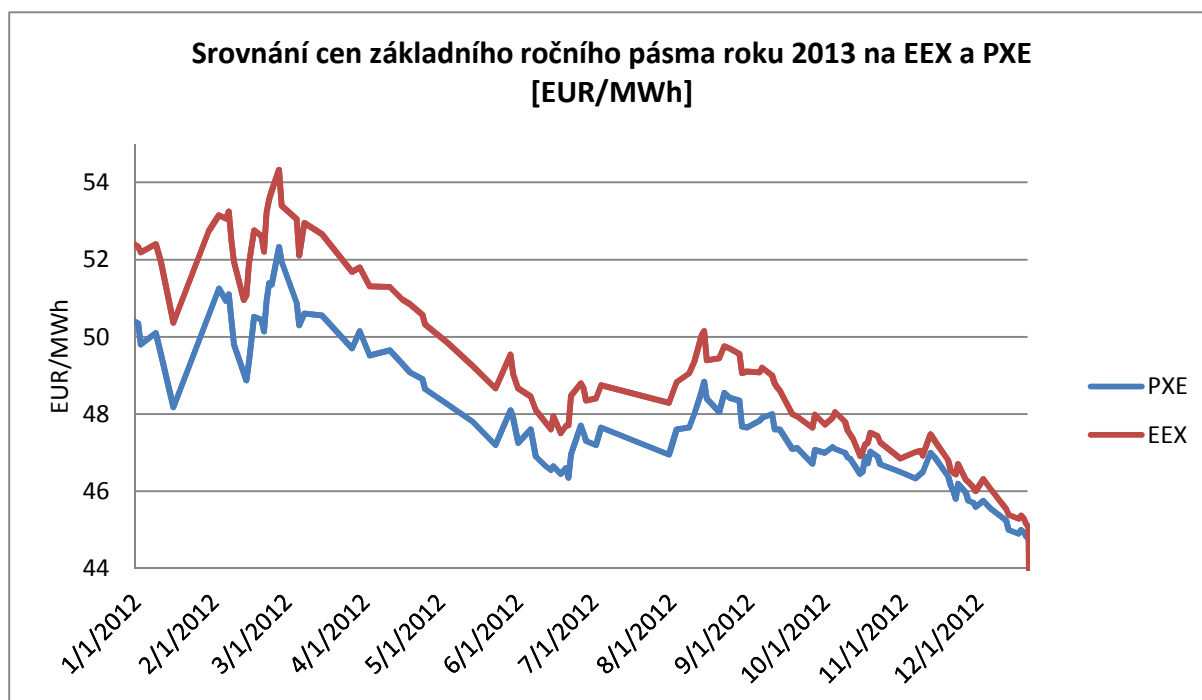
Následující tabulky a grafy ukazují indikátory likvidity (objemy prodejů, počty kontraktů apod.) burzy PXE včetně průměrných cen v roce 2012.

Tabulka 1: Ukazatele likvidity na burze PXE s produkty futures pro ČR

	Objem [MWh]	Objem [€]	Počet kontraktů	Průměrná cena [€/MWh]	Průměrný kontrakt [€]	Průměrný hodinový kontrakt [MW]
Produkty BASE	17 191 982	808 933 185	5 975	47	135 386	120
Produkty PEAK	628 404	36 893 794	1 066	59	34 610	25
Celkem	17 820 386	845 826 979	7 041		120 129	105

Zdroj: PXE

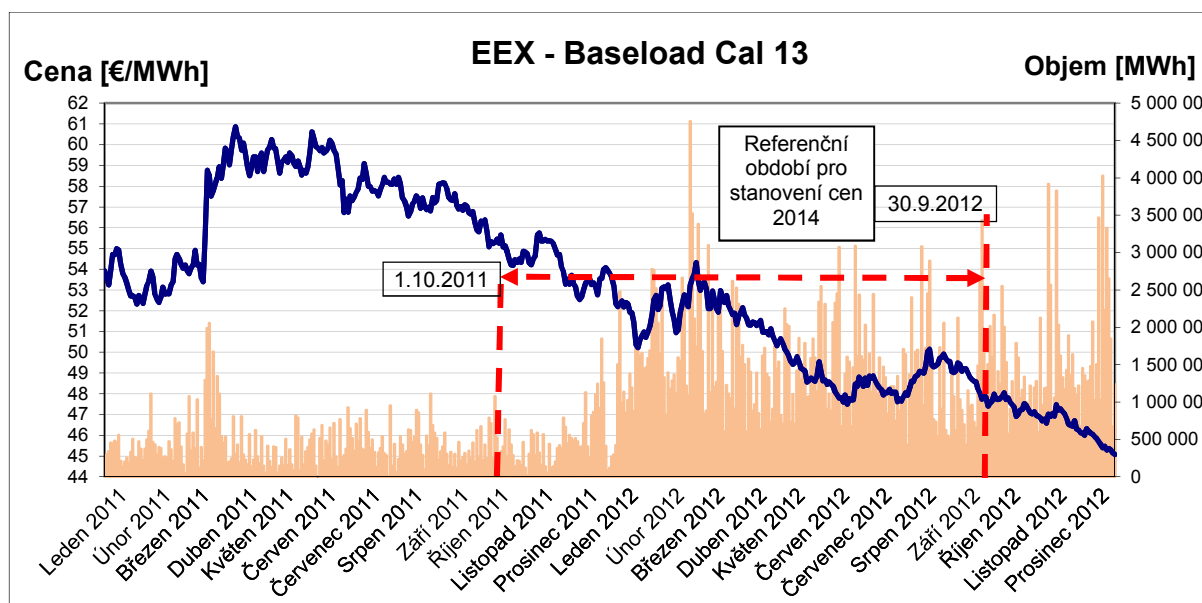
Graf 5: Ceny futures 2013 v základním ročním pásmu

Zdroj: PXE

Z grafu je zřejmé, že produkty obchodované na PXE (respektive na krátkodobém trhu organizovaném OTE, a. s.) úzce korelují s cenami na Lipské energetické burze EEX pro produkty s dodáním do elektrizační soustavy Spolkové republiky Německo a Rakouska. Vývoj na Lipské energetické burze EEX prezentuje graf 6.

Graf 6: Ceny a objemy zobchodovaných futures 2013 v základním ročním pásmu EEX

Zdroj: EEX

Zbývající objem elektřiny je obchodován pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je od února 2009 organizován výlučně jen OTE, a. s. (denní a vnitrodenní trh). V roce 2012 bylo prostřednictvím dvoustranných smluv evidovaných v systému OTE zobchodováno celkově 112 466 GWh, na blokovém trhu 19 GWh a na společném česko-slovenském

denním trhu propojeném na principu MC, který byl v září 2012 dále propojen s maďarským trhem, bylo zobchodováno 10 971 GWh. Na vnitrodenním trhu se zobchodovalo 328 GWh elektřiny. CZ-SK-HU MC byl spuštěn až v září, a proto zatím nebylo možné vykázat data za celý rok 2012. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku.

V této sektorové oblasti ERÚ v roce 2012 neprováděl žádnou kontrolní činnost.

V roce 2012 byl v ERÚ zřízen Odbor REMIT, neboť na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1227/2011 (REMIT) má ERÚ povinnost zajistit integritu a transparentnost na velkoobchodních trzích s energií, kde by měl podporovat otevřenou a spravedlivou soutěž ve prospěch konečných spotřebitelů. Cílem implementace nařízení na národní úrovni je zajištění fungující hospodářské soutěže na trhu, zákaz zneužívání důvěrných informací a manipulace s trhem, monitoring trhu a zajištění, aby cena energií byla založena na interakci poptávky a nabídky. Má napomoci zamezit zneužívání trhu s respektováním specifických podmínek odvětví prostřednictvím monitorování s možností uplatnění vyšetřovacích, vynucovacích a sankčních pravomocí.

3.2.2 Maloobchodní trhy

Pokud jde o postavení obchodníků s elektřinou na trhu, je tento trh v ČR zcela liberalizován jak na velkoobchodní, tak i maloobchodní úrovni. Obchodníci s elektřinou tak nejsou dnes právně ničím omezeni při nákupu elektřiny přímo od producentů (výrobců) či na burzách nebo spotových trzích, a to jak v ČR, tak i v zahraničí. Zároveň mají právo prodávat elektřinu účastníkům trhu do jiných států. Obchodníci jsou povinni poskytovat provozovateli distribuční soustavy identifikační údaje o zákaznících, jimž dodávají na základě smlouvy o sdružených službách dodávky. Obchodníci rovněž poskytují provozovateli přenosové a provozovateli distribuční soustavy informace nezbytné pro bezpečný a spolehlivý provoz a rozvoj těchto soustav. Povinností obchodníka s elektřinou je propagovat energetické služby a jejich nabídky. Obchodník s elektřinou má právo na informace od operátora trhu, které potřebuje k vyúčtování dodávek elektřiny zákazníkům, jejichž odběrné místo je u OTE, a. s., registrováno.

V souvislosti s ochranou zákazníků došlo transpoziční novelou energetického zákona k posílení postavení zákazníka prostřednictvím právní úpravy v ustanovení § 11a energetického zákona, který nově ukládá držiteli licence na výrobu elektřiny a obchod s elektřinou povinnost uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup uplatňované podmínky dodávek elektřiny a ceny za dodávku elektřiny pro domácnosti nebo podnikající fyzické osoby odebírající elektřinu z hladiny nízkého napětí. Změny cen za dodávku elektřiny nebo změny jiných podmínek dodávek elektřiny je pak držitel licence povinen uveřejnit nejpozději 30 dnů přede dnem jejich účinnosti.

3.2.2.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Celkovou cenu dodávky elektřiny pro odběratele na hladině nízkého napětí tvoří regulované položky cen distribuce a souvisejících služeb a neregulovaná cena produktů silové elektřiny, jejichž výši stanovuje zákazníkem zvolený dodavatel.

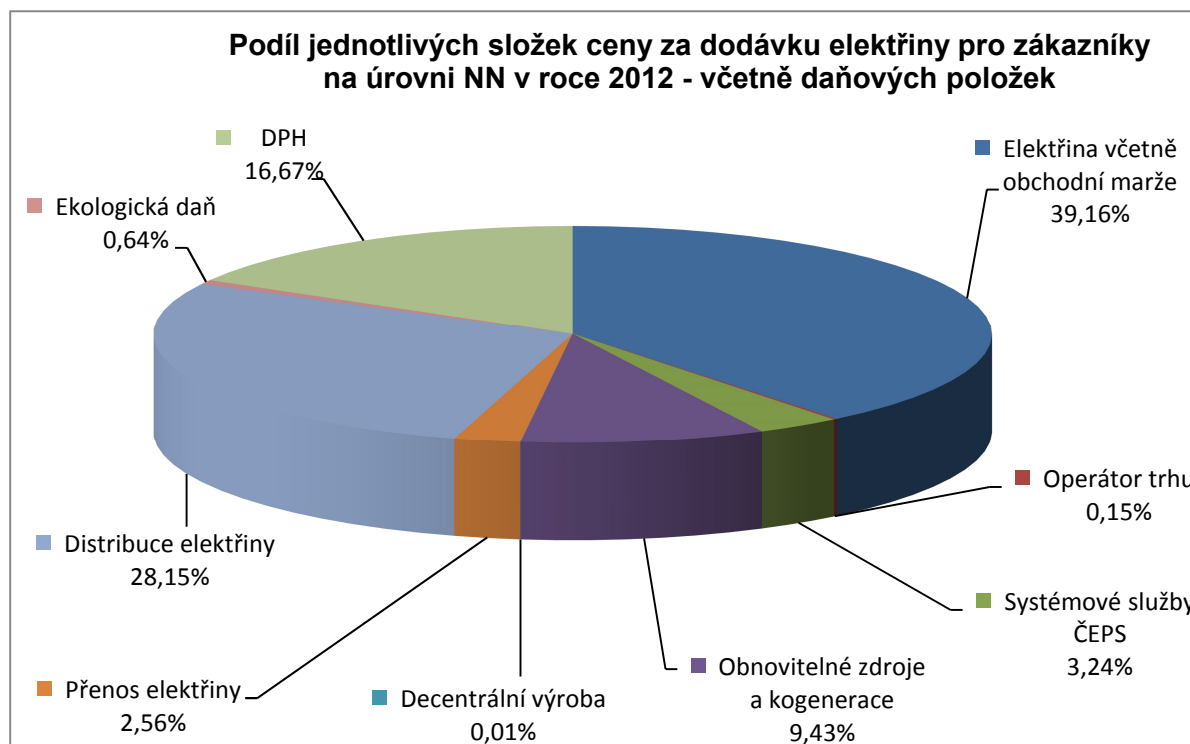
Regulované složky ceny stanovuje ERÚ závaznými cenovými rozhodnutími. Změny těchto cen pro odběratele na hladině nízkého napětí reflektují rovněž vnější vlivy působící z technického a ekonomického hlediska na provoz sítí (zejména na rozvoj výroby elektřiny

z podporovaných ekologických zdrojů, ztráty ve vedeních, vývoj velikosti a struktury spotřeby a míru inflace).

Průměrné meziroční zvýšení celkové ceny dodávky elektřiny pro domácnosti na rok 2012 bylo 4,2 procenta, pro kategorii maloobtěh podnikatelé pak byla tato hodnota 4,4 procenta (bez vlivu daňových položek). Změna ceny elektřiny pro jednotlivé odběratele se pak mohla od této hodnoty lišit s ohledem na zvolenou sazbu, jmenovitou proudovou hodnotu hlavního jističe před elektroměrem, charakter a množství spotřeby a v neposlední řadě i s ohledem na dodavatele silové elektřiny.

Míru zastoupení jednotlivých složek výsledné ceny dodávky elektřiny pro domácnosti pro rok 2012 znázorňuje graf 7 (podíly jsou včetně daně z přidané hodnoty a daně z elektřiny).

Graf 7: Podíl složek ceny za dodávku elektřiny na hladině nízkého napětí v r.2012

Zdroj: ERÚ

3.2.3 Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

Oprávněný zákazník má právo si zvolit libovolného dodavatele silové elektřiny a vybrat si podle svého uvážení nejvhodnější nabízený produkt s ohledem na charakter a množství své spotřeby.

Naopak distribuční platby se odvíjejí od místa připojení, tj. podle příslušné distribuční společnosti, do jejíž sítě je odběrné místo připojeno. Distributora si tedy nelze vybrat. Zákazník na hladině nízkého napětí však může změnit distribuční sazbu při splnění podmínek pro její přiznání, popř. může změnou jističe ovlivnit stálé složky regulované platby. Převážná většina odběratelů v ČR je připojena do elektrizační soustavy prostřednictvím regionálních distribučních společností ČEZ Distribuce, a. s., E.ON Distribuce, a. s., nebo PREDistribuce, a. s.

Ze strany zákazníka není také možné ovlivnit cenu za ostatní regulované položky; cena za systémové služby, cena na krytí vícenákladů spojených s podporou výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů a cena za služby operátora trhu za zúčtování odchylek je jednotná pro všechny konečné zákazníky v ČR bez ohledu na místo připojení, napětíovou hladinu nebo zvoleného dodavatele.

Část nákladů za elektřinu na hladině nízkého napětí je možné ze strany odběratele aktivně ovlivnit volbou dodavatele silové elektřiny, zbytek tvoří regulovaná cena distribuce a ostatní regulované položky. Podíl jednotlivých položek je u každého konečného zákazníka obecně různý s ohledem na typ sazby a velikost spotřeby, v průměru tvoří podíl regulovaných položek přibližně 60 procent výsledné ceny dodávky pro zákazníky kategorie domácností (u některých sazeb však jen 20 procent).

V souladu s čl. 37 odst. 1 písm. o) směrnice 2009/72/ES ERÚ na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) energetického zákona zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen elektřiny pro domácnosti.

Transpoziční novela výrazně rozšířila pravomoci ERÚ a § 17c energetického zákona nově upravil spolupráci ERÚ s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Toto ustanovení upravuje povinnosti obou orgánů k vzájemnému poskytování podnětů, informací a jiných forem součinnosti potřebných k plnění jejich úkolů, přičemž při předávání musí být zajištěna stejná úroveň důvěrnosti, jakou garantuje předávající.

Dále je stanoveno, že ERÚ informuje ÚOHS o jednáních účastníků trhu, o nichž lze mít důvodně za to, že narušují nebo omezují hospodářskou soutěž nebo k takovému omezení nebo narušení vedou, o uplatňování omezujících nebo nepřiměřených podmínek ve smlouvách na trhu s elektřinou a o způsobech tvorby cen elektřiny pro domácnosti.

Kontrolní činnost

V odvětví elektroenergetiky byla prováděna pravidelná kontrolní šetření, využívající poznatky z monitorování trhu a podnětů zaslaných spotřebiteli či konečnými zákazníky, prioritně zaměřená na činnost obchodníků s elektřinou zejména při sjednávání změn dodavatelů elektřiny a plnění uzavřených smluvních podmínek. Šetření byla rovněž zaměřena na oblast fakturace odebrané elektřiny, dodržování standardů kvality dodávky a služeb v elektroenergetice, společně s šetřením v oblasti dodržování stanovených zásad pro trh s elektřinou spojených s kontrolami náležitostí smluv o dodávce a distribuci elektřiny.

Zároveň byly (na základě vnějších podnětů) prováděny kontroly pro podezření z porušení právního předpisu na ochranu spotřebitele (zejména pak zákazu užívání nekalých obchodních praktik) v oblasti práv spojených s odstoupením od smlouvy a dále pak kontroly účelově zaměřené ke splnění povinnosti držitelů licencí, poskytnout při nabídce a prodeji elektřiny spotřebiteli úplné informace tak, aby měl možnost seznámit se s konečnou nabídkovou cenou (zahrnující všechny daně, cla a poplatky) před sjednáním smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny a ke splnění povinnosti související s uveřejňováním změn cen za dodávky elektřiny.

4. Plyn

4.1. Regulace sítí

4.1.1. Unbundling

Česká republika již v předchozím období implementovala směrnici 2009/73/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem do národní legislativy, ze které následně vyplynuly povinnosti jak pro provozovatele plynárenské infrastruktury, tak i orgánům státní správy. Transpoziční novela energetického zákona umožnila rozšířit pravomoc ERÚ v oblasti dohledu, kontroly a sankcí za porušení pravidel pro vlastnické oddělení soustav. V této souvislosti musel ERÚ vydat či novelizovat právní či prováděcí předpisy.

Provozovatel přepravní soustavy v souladu s platnou legislativou splňuje podmínky týkajících se zákazu kontroly nad PPS ze strany výrobce, obchodníka s plynem, zákazu kontroly nad výrobcem nebo obchodníkem s plynem ze strany PPS, zákazu členství v orgánech výrobce a obchodníka s plynem.

Distribuční společnosti jsou právně odděleny od společností zabývajících se obchodem s plynem. Stejně tak je právně oddělen provozovatel přepravní soustavy od provozovatelů distribučních soustav.

Splněním podmínek unbundlingu došlo k navýšení investic do sítí, k zajištění bezpečnosti dodávek a v neposlední řadě k posílení transparentnosti odvětví. Dalším důsledkem byl např. jednodušší dohled regulátora na odvětví.

Společnost NET4GAS, s. r. o. byla právně oddělena od společnosti RWE Transgas, a. s., importéra a dodavatele plynu, k 3. září 2009. Byla však součástí vertikálně integrovaného podnikatele s touto společností. Z hlediska nákladovosti, zásahů do vlastnických práv, resp. jejich výkonu, z hlediska dopadů do regulace cen za přepravu plynu (a tedy i dopadů na zákazníka) a času nezbytného pro realizaci vyplynula z hodnocených možných variant účinného oddělení varianta nezávislého provozovatele přepravní soustavy, tzv. ITO. Po splnění podmínek nezávislosti stanovených energetickým zákonem a jejich prokázání Energetickému regulačnímu úřadu, uděluje tento provozovateli přepravní soustavy certifikát nezávislosti. Žádost o udělení certifikátu nezávislosti byla na ERÚ podána dne 29. února 2012, dne 27. září 2012 oznámil ERÚ koncept rozhodnutí o udělení certifikátu nezávislosti Evropské komisi a 30. listopadu 2012 zaslala Evropská komise ERÚ stanovisko, v němž vyjádřila s aplikací režimu ITO unbundlingu souhlas.

4.1.2 Fungování z technického hlediska

Přepavní soustava

Přepavní soustava ČR je tvořena sítí plynovodů o celkové délce 3 806 km. Součástí přepravní soustavy je šest hraničních předávacích stanic (Lanžhot, Hora Sv. Kateřiny – Olbernhau, Hora Sv. Kateřiny – Sayda, Brandov, Waidhaus a Český Těšín). Tato soustava tvoří tři osy propojující ČR se sousedními zeměmi. Ve směru východ-západ rozlišujeme tzv. severní a jižní větev. Severní větev propojuje hraniční předávací stanici (HPS) Lanžhot s hraniční předávací stanicí Hora Svaté Kateřiny. Druhá osa, tvořená jižní větví, spojuje HPS Lanžhot s HPS Waidhaus. Za třetí osu přepravní soustavy je považována infrastruktura propojující českou a polskou plynárenskou soustavu. Požadovaný tlak v plynovodech je zajišťován pěti kompresními stanicemi. Na severní větví jsou provozovány kompresní stanice

Kralice nad Oslavou a Kouřim, na jižní větvi pak kompresní stanice Hostim a Veselí nad Lužnicí. Kompresní stanice Břeclav slouží v jihovýchodní části přepravní soustavy před rozdělením na severní a jižní větev. Celkový instalovaný výkon všech pěti kompresních stanic je 297 MW. K přepravní soustavě je připojeno 6 přímých odběratelů a dalších 75 předávacích míst sloužících k dodávce plynu do distribuční sítě. Na všech předávacích stanicích je instalováno obchodní měření množství plynu a na 21 uzlových bodech soustavy je měřena kvalita plynu.

V roce 2012 byl dokončen plynovod GAZELA o délce 166 km navazující na plynovod OPAL, se kterým je propojen u obce Brandov, dále je propojen přes hraniční předávací stanici Rozvadov-Waidhaus s přepravní soustavou MEGAL, která slouží k zásobování jihu Německa a východní Francie.

V prvním čtvrtletí roku 2012 byly dokončeny závěrečné práce na projektu STORK, který představuje propojení mezi českou a polskou přepravní plynárenskou soustavou v oblasti Českého Těšína. Realizací první fáze tohoto projektu, který byl spolufinancován EU, evropským energetickým programem pro hospodářské oživení, došlo ke zvýšení diverzifikace zdrojů a tras pro oblast průmyslového Horního Slezska na polské straně hranice. Zákazníci na území Polska tak také získali přístup k zásobníkům na Moravě. Vzhledem k zásadní úloze, kterou může česko-polské propojení hrát v procesu integrace a liberalizace trhu s plynem v této části Evropy, je již připravován rozvoj tohoto přeshraničního propojení, které umožní optimalizovat využití přepravní kapacity a zajistí obousměrný tok plynu. V souladu s prioritami EU dojde k diverzifikaci zdrojů energie, a tak k posílené energetické bezpečnosti nejen ČR, ale celého regionu.

Distribuční soustava

V roce 2012 zajišťovalo distribuci plynu šest regionálních distribučních společností s celkovou délkou plynovodů 73 613 km. Kromě regionálních distribučních společností zajišťovali distribuci plynu na vymezeném území také provozovatelé lokálních distribučních soustav, jimiž provozované soustavy jsou připojeny vstupními předávacími body k regionálním distribučním soustavám.

Zásobníky plynu

V České republice operují tři provozovatelé zásobníků plynu, jejichž celková skladovací kapacita dosáhla v roce 2012 hodnoty 3 487 mil. m³. Provozovatelé RWE Gas Storage, s. r. o. a MND Gas Storage, a. s. provozující zásobníky plynu disponovali souhrnnou kapacitou o velikosti 2 911 mil. m³, která je na území ČR nabízena jako volně obchodovatelná pro jakéhokoli evropského zákazníka. Společnost SPP Storage, s. r. o. provozuje zásobník plynu v lokalitě Dolních Bojanovic o kapacitě 576 mil. m³, který je plynovodem napojen na slovenskou plynárenskou síť.

V souladu s cílem státní energetické koncepce ČR, která předpokládá další rozšiřování skladovacích kapacit zásobníků plynu až na hodnotu 40 procent z celkové roční spotřeby plynu tuzemských odběratelů a tím zvýšení bezpečnosti dodávek pro koncové spotřebitele, došlo v roce 2012 k navýšení skladovacích kapacit u obou provozovatelů zásobníků plynu nabízejících skladovací kapacitu na území ČR.

Společnost RWE Gas Storage, s. r. o. ve sledovaném roce dokončila projekt navyšování skladovací kapacity v zásobníku Třanovice. V rámci tohoto projektu došlo v průběhu tří let k navýšení kapacity o 290 mil. m³ na konečných 530 mil. m³. Společnost MND Gas Storage, a. s. dokončila zvyšování skladovací kapacity zásobníku Uhřice, aby v roce 2012 disponovala kapacitou 215 mil. m³.

Požadavek na kvalitu služeb

Požadavek na kvalitu služeb a s tím i definované standardy na dodávky plynu jsou dány vyhláškou č. 545/2006 Sb., o kvalitě dodávek plynu a souvisejících služeb v plynárenství, která upravuje základní pravidla ve vztahu k zákazníkům, jimiž se musí řídit nejen obchodníci s plynem, ale také provozovatelé distribučních soustav, provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé zásobníků plynu.

Vyhláška stanoví standardy požadované kvality dodávek a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi v plynárenství, výše náhrad za jejich nedodržení a lhůty pro uplatnění nároků na náhrady. Držitelé licence jsou povinni dodržovat parametry stanovené předmětnou vyhláškou a vždy do 31. března kalendářního roku zveřejňovat souhrnný výkaz dodržování všech standardů za předchozí kalendářní rok způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Na základě provedené kontroly dostupných výkazů standardů kvality dodávek na webových stránkách licencovaných společností, konstatujeme, že pouze dvě společnosti vykázaly v roce 2012 po jednom případě výplaty náhrady za překročení lhůty pro vyřízení reklamace vyúčtování dodávky plynu. Provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé distribučních soustav a zásobníků plynu mají dále povinnost zpracovávat a předkládat ERÚ aMPO Zprávu o kvalitě a úrovni údržby. Obsah a struktura těchto zpráv je definována MPO a slouží především jako prostředek sledování efektivnosti provádění údržby plynárenského zařízení.

Vyrovňování soustav

Provozovatel přepravní soustavy odpovídá za fyzické vyvažování plynárenské soustavy. K bilancování používá volnou akumulaci plynárenské soustavy a službu flexibility. Služba flexibility spočívá v pružné dodávce nebo odběru plynu pro udržení rovnováhy mezi odběry a dodávkami plynu z a do přepravní soustavy. Rozsah služby je definován maximální službou flexibility o celkovém pracovním objemu plynu a maximálním množství, které je poskytovatel této služby povinen dodat nebo odebrat od provozovatele přepravní soustavy za plynárenský den. Tuto službu poskytuje obchodník s plynem vzešlý z výběrového řízení vždy pro aktuální rok. Výchozí parametry služby a průběh výběrového řízení je ERÚ monitorován za účelem garance transparentnosti a nediskriminačního přístupu vůči zúčastněným subjektům.

4.1.3 Síťové tarify a tarify LNG (zkapalněný zemní plyn) uplatňované za připojení a přístup

Tarify

Vyhláškou ERÚ č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, ve znění pozdějších předpisů, je stanovena metodika pro stanovení cen za přepravu a distribuci plynu. Mezi regulované složky ceny dodávky plynu v souladu s energetickým zákonem patří ceny za přepravu plynu, ceny za distribuci plynu a ceny za služby operátora trhu.

Energetický regulační úřad je dále zodpovědný za ceny dodavatele poslední instance. Do současné doby nebylo třeba režim dodavatele poslední instance uplatnit.

Tarify stanovované ERÚ jsou předtím, než vstoupí v platnost, předmětem veřejného konzultačního procesu.

Metoda regulace je založena na principu revenue-cap, tedy na stanovení tzv. upravených povolených výnosů, jejichž složkami jsou povolené náklady, odpisy, zisk, korekční faktor a

případně další uznané veličiny. Ve vztahu k rezervované kapacitě a spotřebě plynu pak vznikají odpovídající ceny. Metoda regulace je pro regulační období neměnná.

Ceny za přepravu plynu se stanovují pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy, kterými jsou hraniční body ČR, virtuální zásobníky plynu ve vztahu k provozovateli zásobníků plynu a rozhraní mezi přepravní a distribuční soustavou sloužící k zajištění dodávek plynu do odběrného místa zákazníka v rámci ČR, tzv. domácí bod. Cena za přepravu do domácího bodu je integrována do ceny za distribuci plynu.

Ceny za přepravu plynu jsou vztaženy na jednotku rezervované pevné přepravní kapacity. U cen za přepravu na výstupních bodech PS je stanovena variabilní složka ceny, jež zohledňuje náklady PPS spojené s přepraveným množstvím plynu, kterými jsou náklady na plyn potřebný k pohonu kompresních stanic. Pevná (fixní) složka ceny za přepravu plynu představuje platbu za rezervovanou pevnou přepravní kapacitu na příslušném vstupním nebo výstupním bodě přepravní soustavy.

Ceny za přepravu korespondují s jednotlivými typy rezervovaných přepravních kapacit a odrážejí snahu o maximální atraktivnost české PS včetně podpory plně funkčního konkurenčního prostředí na českém trhu.

Upravené povolené výnosy PDS lze rovněž rozdělit na část spojenou s výší rezervované distribuční kapacity a na část spojenou s množstvím distribuovaného plynu, přičemž u zákazníků s roční spotřebou nad 630 MWh cca 70 procent výnosů je vybíráno přes stálou složku ceny. U zákazníků kategorie maloodběratel (roční odběr do 630 MWh) a domácnost je stálou složkou vybíráno 30 procent povolených výnosů. Ceny za distribuci dále respektují jednotlivé kategorie zákazníků. Cena za rezervovanou distribuční kapacitu je pro zákazníky kategorie velkoodběratel a střední odběratel stanovena prostřednictvím logaritmického vzorce, pro kategorie zákazníků maloodběratel a domácnost je fixní složka ceny dána výší stálého měsíčního platu. Metodika pro stanovení cen za distribuci plynu je jednotná pro všechny PDS.

Cena stanovená za zúčtování prováděné OTE, a. s. vychází z hodnoty upravených povolených výnosů stanovených operátorovi trhu za oblast plynárenství a je vázána k množství plynu spotřebovaného zákazníky v ČR v daném roce. Od roku 2012 tato cena dále zahrnuje poplatek spojený s činností ERÚ stanovený energetickým zákonem ve výši 1 Kč za spotřebovanou MWh plynu.

Neregulovanou část ceny dodávky plynu tvoří cena za komoditu a obchod a cena za službu flexibility dodávky plynu, která slouží k vykrývání rozdílných potřeb zákazníka na odběr v průběhu roku. Tyto ceny pro subjekty jak na velkoobchodním, tak maloobchodním trhu jsou plně odvislé od obchodní strategie dodavatelů.

Zamezení křížovým dotacím

Vzájemným právním oddělením subjektů – držitelů licence na přepravu, distribuci a uskladňování plynu dle směrnice 2009/73/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, došlo k vytvoření prostředí, v němž je zamezeno vzájemným subvencím mezi přepravními, distribučními, skladovacími a dodavatelskými činnostmi. Energetický regulační úřad dohlíží, aby byla dodržována pravidla zajišťující oddělené vykonávání jednotlivých licencovaných činností.

Regulovaný a neregulovaný přístup k zásobníkům

V ČR je přístup k zásobníkům uskutečňován na principu sjednaného přístupu třetích stran. V oblasti přístupu ke skladovacím kapacitám je v národní legislativě zakotvena pro

provozovatele zásobníků plynu povinnost prodeje uvolněné nebo nové skladovací kapacity formou elektronické aukce. Energetický regulační úřad sleduje velikost nabízených kapacit a zda jsou podmínky, za nichž je uvolněná nebo nová skladovací kapacita v aukci nabízena, přiměřené, nediskriminační a transparentní.

Energetický regulační úřad ve vyhlášce č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, ve znění pozdějších předpisů, definuje minimální náležitosti, které musí podmínky aukce na skladovací kapacitu obsahovat. Těmito náležitostmi je cena za jednotku skladovací kapacity, termín zahájení aukce, postup složení finanční jistoty pro účast v elektronické aukci, velikost nabízené skladovací kapacity, vzor smlouvy o uskladňování plynu a velikost navýšení ceny za jednotku skladovací kapacity mezi aukčními koly. Ve vyhlášce jsou dále stanoveny termíny a způsob zveřejnění podmínek připravovaných aukcí.

Energetický regulační úřad žádným způsobem nezasahuje do obchodní strategie provozovatelů zásobníku plynu. Vyhodnocuje však míru využití dostupných skladovacích kapacit a na základě tohoto vyhodnocení a procesu veřejné konzultace upravuje podmínky pro přístup k zásobníkům s cílem vyššího využití skladovacích kapacit.

V roce 2012 se v ČR uskutečnily 2 aukce na rezervaci skladovací kapacity. V případě společnosti RWE Gas Storage, s. r. o. se jednalo nabídku 10 mil. m³ skladovací kapacity pro měsíční smlouvu o skladování plynu. Tato aukce byla ukončena s výslednou cenou za skladovací kapacitu ve výši 0,86 Kč/m³. Společnost MND Gas Storage a. s. nabídla účastníkům trhu s plynem v aukci novou kapacitu v rozsahu 4,5 mil. m³. V této aukci bylo prodáno 112 500 m³ skladovací kapacity s finální cenou za skladovací kapacitu ve výši 0,87 Kč/m³.

4.1.4 Přeshraniční problematika

Přístup k přeshraniční infrastruktuře

Společnost NET4GAS, s. r. o. v roce 2012 podle plánu dokončila výstavbu plynovodu GAZELA. Plynovod GAZELA byl již v roce 2011 rozhodnutím ERÚ vyjmut z povinnosti umožnění přístupu třetích stran podle podmínek energetického zákona a z povinnosti vlastnického oddělení provozovatele přepravní soustavy ve smyslu § 67 energetického zákona, a to na období do 1. ledna 2035.

V minulých letech byly kontrakty na přepravu plynu uzavírány v režimu Point-to-point. Přijetím třetího energetického balíčku došlo ke změně modelu rezervace přepravní kapacity, kdy původní režim byl nahrazen režimem na bázi „vstup- výstup“ (Entry - Exit), který přináší značně vyšší flexibilitu, a tedy i snížení rizik, zejména pro obchodníky s plynem. Implementace třetího energetického balíčku do české legislativy ukládala provozovateli přepravní soustavy povinnost navrhnout změnu smluv o přepravě, uzavřených v režimu point-to-point, na režim Entry - Exit. V průběhu roku 2012 byly veškeré zbývající kontrakty obchodníků převedeny do režimu Entry - Exit, jak je požadováno evropskou legislativou a českým energetickým zákonem. Přístup k přeshraniční infrastruktuře je umožněn na základě rezervace některého z existujících kapacitních produktů. Uživatelům jsou k dispozici rezervace standardní pevné přepravní kapacity, denní pevné přepravní kapacity, standardní přerušitelné přepravní kapacity, denní přerušitelné přepravní kapacity, pevné koordinované přepravní kapacity v režimu na následující den, přerušitelné koordinované přepravní kapacity v režimu na následující den, pevné nekoordinované přepravní kapacity v režimu na následující den a přerušitelné nekoordinované přepravní kapacity v režimu na následující den. Dále je možné kapacitu rezervovat na dobu delší než pět let prostřednictvím dlouhodobé smlouvy o přepravě plynu.

Společnost NET4GAS, s. r. o. ve spolupráci s provozovateli navazujících přepravních soustav společností ONTRAS–VNG Gastransport GmbH (SRN) vyvinula systém kapacitní platformy GATRAC, (Gas Transport Cooperation), který uživatelům přepravní soustavy umožňuje rezervovat koordinovanou (tzv. bundled) pevnou i přerušitelnou přepravní kapacitu na hraničních bodech provozovatelů zainteresovaných přepravních soustav. V říjnu roku 2012 se dle plánu z předchozího roku k projektu připojil slovenský provozovatel přepravní soustavy, společnost eustream, a. s.

Tato platforma tak pro obchodníky zjednodušuje koordinovanou přeshraniční přepravu plynu mezi obchodními body mezi Českou republikou, Německem (NCG nebo Gaspool), Slovenskem a Rakouskem (CEGH Baumgarten). Zároveň zjednodušuje i proces rezervací a nominací pro zákazníky, kteří rezervují a nominují přepravu plynu s jediným provozovatelem přepravní soustavy podle svého výběru (koncept vlakové jízdenky (train-ticket)). Rezervace kapacit se provádí online pomocí jednoduchého systému „klikni a rezervuj“ (click-and-book).

Výhodou je existence jedné smlouvy, jednotného tarifu v jedné měně a snížení správy smluv. Organizujícím provozovatelem přepravní soustavy je rovněž sjednávána koordinace, tj. párování a fakturace nominací.

Platforma implementuje postup, který předpokládá navrhovaný kodex sítě o mechanismu přidělování kapacit.

Spolupráce s ostatními regulačními orgány a agenturou ACER

Energetický regulační úřad nepřijal v roce 2012 žádné správní rozhodnutí s přeshraničním významem, které by byl ve smyslu § 17 odst. 7 písm. o) energetického zákona (a tedy čl. 41 odst. 1 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES o společných pravidlech pro trh se zemním plynem, povinen konzultovat s regulačními orgány dalších členských států nebo agenturou.

Přeshraniční spolupráce v neformálních otázkách však probíhá na každodenním základě. Jedná se zejména o spolupráci při sběru a vyhodnocování dat, analyzování stavu vnitřního trhu s plynem a podobně. Pracovníci ERÚ se také pravidelně účastní pracovních skupin agentury v oblasti plynárenství. V rámci těchto pracovních skupin se v uplynulém roce zapojili zejména do přípravy rámcových pokynů a kodexů sítě, podle čl. 6 nařízení (ES) č. 715/2009 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám, a do vyhodnocování projektů veřejného zájmu (projects of common interest - PCI).

Sledování investičního plánu a posouzení jeho souladu s plány rozvoje sítí na úrovni celé Unie

Společnost NET4GAS, s. r. o., která je nezávislým provozovatelem přepravní soustavy, předložila desetiletý plán rozvoje přepravní soustavy v České republice v roce 2012 Energetickému regulačnímu úřadu. Ten, po zveřejnění tohoto plánu na svých webových stránkách, neobdržel v rámci konzultačního procesu žádné připomínky od zainteresovaných subjektů. Desetiletý plán analyzuje vývoj spotřeby a přiměřenosti vstupní a výstupní kapacity do domácí zóny v ČR pro období 2013 až 2022. Při jeho zpracování vycházel provozovatel přepravní soustavy ze současné a předvídatelné budoucí nabídky plynu a poptávky. Každý investiční záměr byl posuzován z hlediska bezpečnosti provozu plynárenské soustavy, spolehlivosti dodávek plynu, vlivu na životní prostředí, technologie a ekonomické efektivity.

Energetický regulační úřad posoudil mimo jiné soulad předloženého desetiletého plánu rozvoje s TYNDP, a protože neshledal nesoulad mezi těmito dvěma dokumenty ani jiný

rozpor s energetickým zákonem, desetiletý plán rozvoje společnosti NET4GAS, s. r. o., ve smyslu příslušných ustanovení energetického, zákona schválil.

Projekty zvyšující přeshraniční kapacitu zahrnutými v desetiletém plánu rozvoje jsou:

- a) rozšíření propojení mezi ČR a Polskem (STORK II),
- b) propojení české přepravní soustavy s bodem hraničním předávací stanicí Oberkappel na německo-rakouské hranici,
- c) česko-rakouské dvousměrné propojení (BACI).

Všechny tři projekty byly v rámci ad hoc sestavování prvního seznamu projektů společného zájmu, podle nařízení (EU) č. 347/2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické sítě (TEN-E), navrženy jako projekty společného zájmu. Energetický regulační úřad je při regulatorním hodnocení předložených projektů shledal relevantními, a proto podpořil jejich zařazení na seznam projektů společného zájmu.

4.1.5 Soulad s právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává svoji funkci na základě ustanovení energetického zákona definujících práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů tedy směrnice 2009/73/ES a nařízení 715/2009/ES. Právní předpisy ČR jsou s těmito unijními předpisy plně v souladu, a to díky novelizacím energetického zákona a prováděcích vyhlášek.

Veškeré změny v právních předpisech, které ERÚ provedl v průběhu roku 2012, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany ERÚ je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů pro trh s plynem v ČR.

Energetický regulační úřad v roce 2012 z pohledu přístupu k plynárenské infrastruktuře provedl významnou úpravu vyhlášky o Pravidlech trhu s plynem. Tato změna se týkala úpravy pravidel pro přístup k zásobníkům plynu pro zahraniční fyzické nebo právnické osoby, které nejsou subjektem zúčtování.

Energetický regulační úřad v souladu se zmocněním podle energetického zákona dále vydal zcela novou vyhlášku č. 30/2012 Sb., o náležitostech žádostí o schválení jmenování, volby, jiného ustanovení do funkce a odvolání orgánů nezávislého PPS. Dále vydal ERÚ novou vyhlášku č. 59/2012 Sb., o regulačním výkaznictví, která stanoví náležitosti a členění regulačních výkazů včetně jejich vzorů, odpisové sazby pro účely regulace, pravidla pro sestavování regulačních výkazů a termíny pro jejich předkládání.

Na tvorbě nových právních předpisů spojených s odvětvím plynárenství se v průběhu roku 2012 podílelo i MPO, které v souladu s energetickým zákonem vydalo tři vyhlášky ovlivňující trh s plynem, a to: vyhlášku č. 344/2012 Sb., o stavu nouze v plynárenství a o způsobu zajištění bezpečnostního standardu dodávky plynu, vyhlášku č. 345/2012 Sb., o dispečerském řízení plynárenské soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení avyhlášku č. 452/2012 Sb., o náležitostech žádosti o udělení, změnu, prodloužení a zrušení autorizace na výstavbu vybraných plynových zařízení včetně vzorů žádostí a podmínkách pro posuzování těchto žádostí.

4.2. Prosazování hospodářské soutěže

4.2.1 Velkoobchodní trhy

4.2.1.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

V roce 2012 importovalo plyn do České republiky celkem 25 subjektů. Některé společnosti dodaný plyn dále vyvážely za hranice. Nejvíce plynu bylo importováno společnostmi RWE Transgas, a. s., WINGAS GmbH & Co. KG a VNG Energie Czech s. r. o.

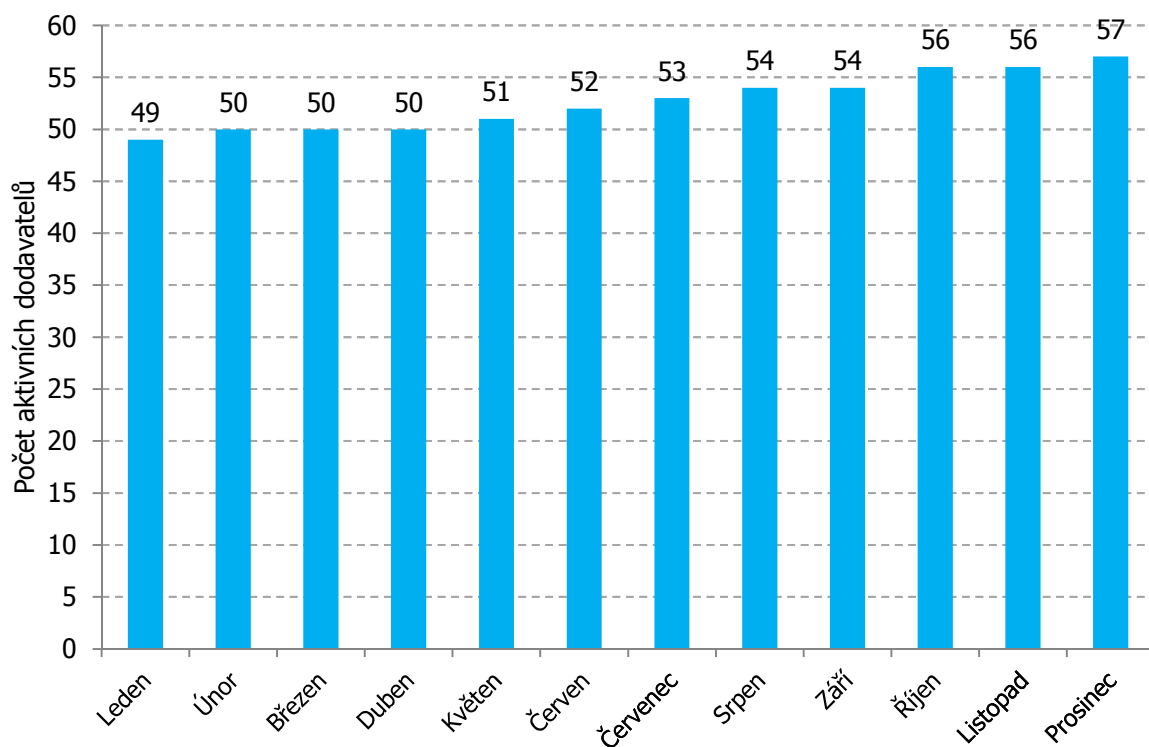
Dodavatelé pořizovali v roce 2012 plyn na základě dlouhodobých kontraktů s ruskými a norskými producenty, na evropských energetických burzách, nebo přeprodejem od jiných obchodníků na českém trhu. Cena u dlouhodobých kontraktů je odvozována od cen ropných produktů (lehký a těžký topný olej) a černého uhlí. V roce 2012 byla cena takto pořízeného plynu stabilnější a byl zaznamenán mírnější nárůst cen než v roce přechodím. V případě energetických burz došlo během roku k nárůstu cen zejména v posledním čtvrtletí, který byl způsoben zvýšenou poptávkou po komoditě na počátku topné sezóny. Výrazný nárůst spotové ceny byl patrný také v únoru 2012, kdy byla z důvodu silných mrazů neobvykle vysoká poptávka. Na pořizovací cenu plynu dovezeného ze zahraničí měl v průběhu roku 2012 také vliv směnný kurz CZK/EUR nebo CZK/USD. Energetický regulační úřad v tomto ohledu v roce 2012 neprováděl žádnou kontrolní činnost. Za účelem zajištění integrity a transparentnosti na velkoobchodních trzích s energií s cílem podpořit otevřenou a spravedlivou soutěž ve prospěch konečných spotřebitelů, byl v ERÚ v roce 2012 zřízen Odbor REMIT.

4.2.2 Maloobchodní trhy

4.2.2.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

V roce 2012 evidoval ERÚ na maloobchodním trhu s plynem 57 aktivních dodavatelů, kteří nabízeli své služby zákazníkům. Některé subjekty dodávaly pouze v části roku, případně pouze některým kategoriím zákazníků. Přestože oproti roku 2011 vzrostl počet aktivních dodavatelů, trh již začíná vykazovat známky nasycení a nepředpokládá se, že by se počet obchodníků dále výrazně zvyšoval. Konkurenční boj zesílil mezi jednotlivými alternativními dodavateli. V hodnoceném roce bylo zaznamenáno jedno nucené ukončení činnosti z důvodu ztráty schopnosti dodávat plyn zákazníkům. Vývoj počtu aktivních dodavatelů plynu v roce 2012 demonstruje graf 8. Za aktivního obchodníka se považuje ten, který v daném měsíci dodal plyn zákazníkům, kteří plyn spotřebovávají a nikoli přeprodávají.

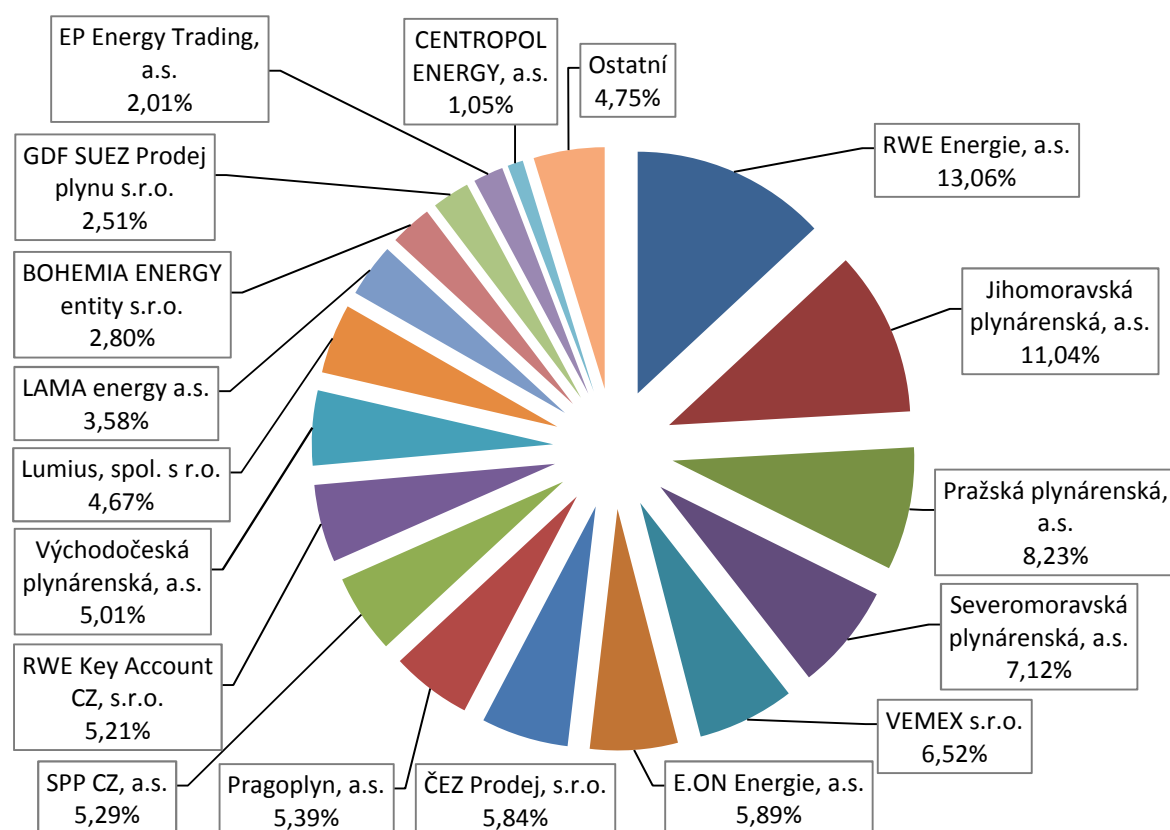
Graf 8: Vývoj počtu aktivních dodavatelů plynu v roce 2012

Zdroj: ERÚ

Největší množství plynu dodali zákazníkům v roce 2012 obchodníci skupiny RWE. Jejich podíl na celkovém množství plynu spotřebovaném v ČR byl 41,5 procenta. Druhý největší objem dodala společnost Pražská plynárenská, a. s. s 8,2 procentním podílem. Následovala společnost VEMEX, s. r. o. s podílem na dodávkách 6,5 procenta. Podíl obchodníků na dodávkách plynu v roce 2012 znázorňuje graf 9.

Graf 9: Podíl obchodníků na dodávkách plynu v roce

Zdroj: ERÚ

Nejpočetnější kategorií odběratelů jsou domácnosti. V této kategorii bylo v roce 2012 evidováno 2 656 685 zákazníků. Druhá v pořadí byla kategorie maloobděratelů s 202 807 zákazníky. Následovali střední odběratelé s počtem 6 939 zákazníků. Velkoobděratelů bylo v roce 2012 evidováno 1 652. Ve srovnání s rokem 2011 celkem ubylo ve všech kategoriích 940 odběrných míst plynu. Celkem bylo v hodnoceném roce evidováno 2 868 083 odběrných míst plynu.

Počet změn dodavatele u zákazníků byl v roce 2012 mírně nižší (o 3,8 procenta) než v roce 2011 a nedocházelo již k tak výraznému odlivu zákazníků od tradičních velkých dodavatelů jako v předchozích letech. Alternativní obchodníci začali usilovat také o zákazníky ostatních menších dodavatelů. V roce 2012 změnili svého dodavatele plynu zákazníci v 348 056 odběrných místech, tj. 12,1 procenta z celkového počtu odběrných míst.

Nejvíce změn dodavatele bylo zaznamenáno v segmentu maloobděratelů a domácností. V roce 2012 bylo u těchto kategorií evidováno 344 126 přechodů k jinému obchodníkovi, tedy 98,9 procenta celkového počtu uskutečněných změn dodavatele v ČR.

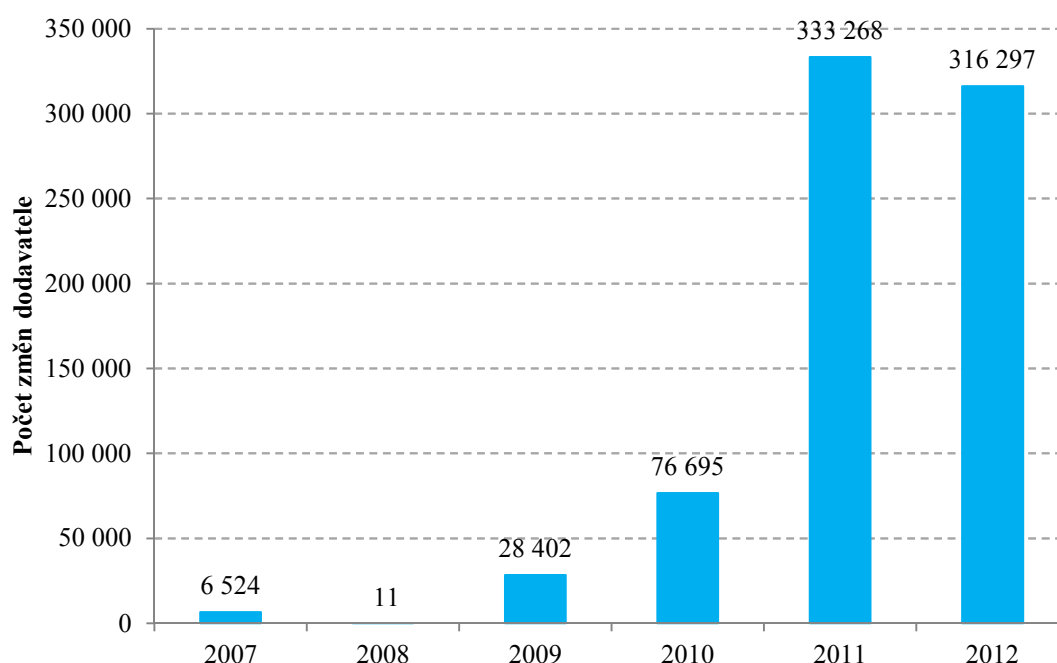
U kategorie středních odběratelů si pro rok 2012 zvolilo nového dodavatele plynu 2 951 zákazníků, což je 42,5 procenta jejich celkového počtu. V případě velkoobděratelů změnilo dodavatele 979 zákazníků, tedy 59,3 procenta těchto odběratelů.

V roce 2012 se u kategorií maloobběr, střední obběr a velkoobběr uskutečnil největší počet změn v měsíci lednu. Důvodem pro tuto skutečnost je fakt, že tito zákazníci mají často uzavřené smlouvy na dodávku plynu na jeden kalendářní rok a v měsíci lednu uzavírají nové smlouvy na následující rok s dodavateli dle svého výběru. Pro přehlednost počtu změn dodavatelů plynu je níže uvedena tabulka 2. Vývoj počtu změn dodavatele od začátku liberalizace trhu s plynem prezentuje graf 10.

Tabulka 2: Změny dodavatele plynu u zákazníků

Typ odběru	2011	2012	2012	2012
	Počet změnodavatele	Počet změn dodavatele	Celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoobděratel	537	979	1 652	59,3
Střední odběratel	1 142	2 951	6 939	42,5
Malooobděratel	26 994	27 829	202 807	13,7
Domácnost	333 268	316 297	2 656 685	11,9
Celkem	361 941	348 056	2 868 083	12,1

Zdroj: ERÚ

Graf 10: Roční změny dodavatele plynu u kategorie domácnost

Zdroj: ERÚ

Ceny plynu dodávaného do ČR na základě dlouhodobých kontraktů byly v roce 2012 stabilní. Nárůst ceny na spotových trzích se z důvodu výrazného konkurenčního tlaku nepromítnul do vývoje maloobchodních cen a ty zůstaly po celý rok velice vyrovnané. Ke změnám ceníků docházelo méně často, než v minulých letech. Pro názornost je níže uvedena tabulka 3.

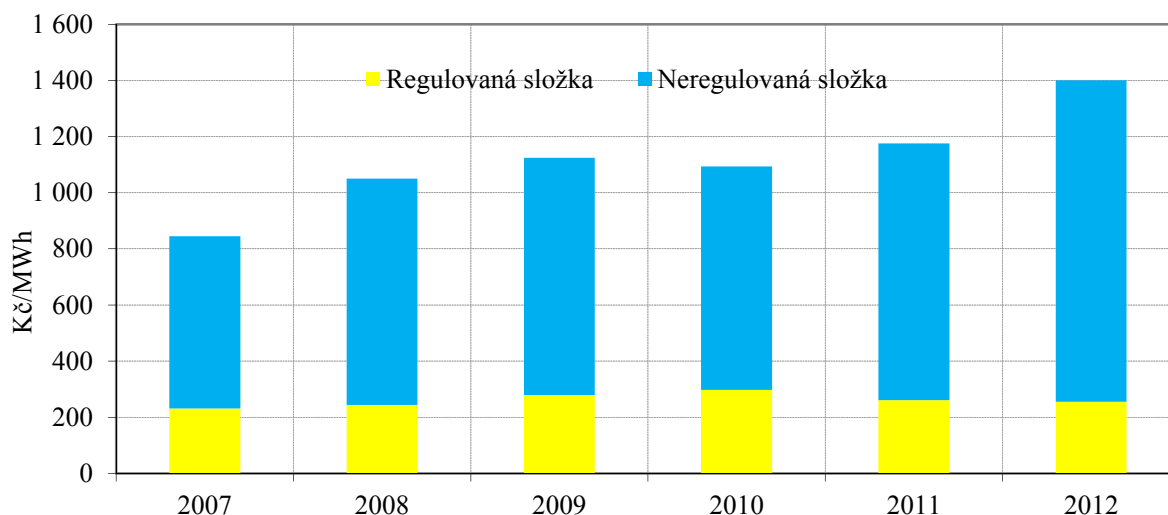
Tabulka 3: Ceny dodávky plynu zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni ve čtvrtletí v České republice v roce 2012 v Kč/MWh

Rok 2012	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4	
	Domácnost s roční spotřebou nad 56 MWh		Průmyslový spotřebitel s roční spotřebou pod 278 MWh		Průmyslový spotřebitel s roční spotřebou pod 277 778 MWh	
	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH	Kč/MWh bez DPH	Kč/MWh s DPH
I. čtvrtletí	1 339,51	1 607,41	1 219,44	1 463,33	772,02	926,42
II. čtvrtletí	1 339,51	1 607,41	1 222,89	1 467,47	775,19	930,23
III. čtvrtletí	1 339,51	1 607,41	1 214,17	1 457,00	752,59	903,11
IV. čtvrtletí	1 339,87	1 607,84	1 215,25	1 458,30	779,57	935,48

Zdroj: ČSÚ

Regulovaná složka ceny je dlouhodobě poměrně vyrovnaná a nevykazuje výrazné meziroční změny. Tato část představuje pro domácnosti přibližně pětinu celkových ročních nákladů na dodávku plynu. Neregulovaná složka ceny je závislá především na cenách plynu importovaného do ČR. Během roku 2012 byla neregulovaná cena pro zákazníky stabilní. Nárůst této části ceny, kterou zobrazuje následující graf 11, byl v roce 2012 způsoben výrazným zdražením plynu ke konci roku 2011.

Graf 11: Vývoj průměrné regulované a neregulované složky ceny plynu pro domácnosti bez DPH

Zdroj: ERÚ

Regulované části ceny

Přeprava plynu

Licencovanou činnost přeprava plynu zajišťoval i v roce 2012 jediný provozovatel přepravní soustavy – společnost NET4GAS, s. r. o. Pro činnost přeprava plynu je na území ČR udělována Energetickým regulačním úřadem výlučná licence.

Na meziroční pokles upravených povolených výnosů PPS o 5,54 procenta oproti roku 2011 měl největší pozitivní vliv korekční faktor za rok 2010 a více než padesátiprocentní

snížení nákladů na pořízení služby flexibility pro rok 2012, která slouží k vyrovnávání tlakových poměrů v plynárenské soustavě ČR.

Distribuce plynu

Parametry pro stanovení cen za distribuci vychází z konfigurace konkrétní soustavy, požadované efektivity činnosti provozovatelů regionálních distribučních soustav, vývoje ekonomiky ČR a dat vykazovaných na základě sekundární energetické legislativy držiteli licence na distribuci plynu. Tím je zajištěna transparentnost kritérií pro regulaci cen za distribuci. Tyto parametry určující výši ceny za distribuci, zabezpečují provozovateli distribuční soustavy pokrytí nákladů na opravy a udržování soustavy v souladu s energetickou legislativou a dostatečnou tvorbu prostředků na nezbytné investice.

Cena za distribuci plynu zahrnující přepravu plynu do domácího bodu se v roce 2012 oproti roku 2011 v průměru snížila o 2,9 procenta.

V tabulce 4 jsou uvedeny průměrné ceny za distribuci včetně přepravy na rok 2012 pro vybrané kategorie zákazníků dle roční spotřeby plynu v rozmezí od nejlevnější po nejdražší regionální distribuční soustavu. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh bez daně z přidané hodnoty. Průměrné ceny obsahují jak složku stálou, tak složku proměnnou.

Tabulka 4: Průměrné ceny za distribuci včetně přepravy v roce 2012

Roční spotřeba	Cena za distribuci včetně přepravy	
	min. Kč/MWh	max. Kč/MWh
55 – 63 MWh	169,94	266,41
nad 63 MWh	173,59	273,64

Zdroj: ERÚ

V průběhu roku 2012 nebylo nutno v rámci ČR z důvodu nedostatku přepravní nebo distribuční kapacity přistoupit k přerušení dodávek.

Ceny za služby operátora trhu

Od roku 2012 je do pevné ceny OTE, a. s., za zúčtování hrazené zákazníkem zahrnut podle energetického zákona poplatek na činnost ERÚ ve výši 1 Kč/MWh spotřebovaného plynu v ČR. Oproti roku 2011 se pevná cena za zúčtování zvýšila jen o výše uvedený poplatek. Ostatní ceny za služby operátora trhu obsažené v cenovém rozhodnutí ERÚ zůstaly na stejné úrovni jako v roce 2011.

4.2.3 Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

V souladu s čl. 41 odst. 1 písm. p) směrnice 2009/73/ES ERÚ na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) energetického zákona zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen plynu pro domácnosti.

Konečná cena dodávky plynu pro domácnosti se skládá ze složky regulované ERÚ a z části, která není Úřadem stanovována (neregulované složky). Regulované části ceny slouží k pokrytí účelně vynaložených nákladů na provoz přepravní soustavy, distribučních soustav a operátora trhu. Tuto část ceny nemohou koneční zákazníci ovlivnit změnou poskytovatele služby.

Od roku 2007 je obchodní část ceny plynu (tj. vlastní dodávka komodity a související služby) neregulovaná. V roce 2012 nabízelo na českém plně liberalizovaném trhu své

produkty a služby 57 aktivních dodavatelů plynu. Velkoobchodní i maloobchodní trh s plynem je zcela funkční díky rozvinutému konkurenčnímu prostředí. Hospodářská soutěž mezi jednotlivými obchodníky ovlivňuje výši ceny za dodávky plynu, což má pozitivní vliv pro spotřebitele. Zákazníci mohou výběrem vhodného dodavatele dosáhnout výhodnější ceny i podmínek dodávky. Neregulovaná část trhu v současné době nevyžaduje ze strany ERÚ zásahy do cenotvorby.

Mezi jednotlivými nabídkami existují výrazné rozdíly v cenách, podmínkách dodávky a dalších službách. Dodavatelé mohou své ceny strukturovat dle svého vlastního uvážení do složky variabilní závislé na odebraném množství plynu a do složky fixní, která je obvykle vyjádřena v Kč/měsíc. Obecně platí, že pro zákazníky s velmi malou spotřebou, kteří využívají plyn především k vaření, jsou vhodné takové produkty, u nichž je fixní část ceny co nejnižší. U této skupiny zákazníků tvoří stále měsíční platy výraznější podíl nákladů. Naopak pro zákazníky, kteří využívají plyn i k ohřevu vody a vytápění a mají vyšší spotřebu, je důležitější cena dodaného plynu (Kč/MWh). Při výběru dodavatele je však vždy nutné zohlednit konkrétní podmínky odběrného místa a důkladně se seznámit se strukturou ceny a dalšími smluvními podmínkami dodávky.

Kontrolní činnost

V odvětví plynárenství směřovala kontrolní šetření ERÚ zejména ke kontrolám činnosti obchodníků s plynem při sjednávání změn dodavatelů plynu a plnění uzavřených smluvních podmínek, dále byly dozorovány podmínky dodržování standardů kvality dodávky a služeb v plynárenství společně se zjišťováním technického stavu zařízení, prostřednictvím něhož je dodáván plyn konečným zákazníkům a dodržování stanovených zásad pro trh s plynem včetně náležitostí smluv o dodávce a distribuci plynu. Specifickým okruhem prováděné kontrolní činnosti v plynárenství byly kontroly povinností vlastníků nemovitostí (do kterých je zákazníkům v těchto nemovitostech dodáván plyn), zaměřené na udržování společného odběrného zařízení sloužící pro dodávku plynu ve stavu, který odpovídá právním předpisům, technickým normám a technickým pravidlům umožňující bezpečnou a spolehlivou dodávku plynu tak, aby se nestalo příčinou ohrožení života, zdraví či majetku osob.

Zároveň byly (na základě vnějších podnětů obsažených ve spotřebitelských podáních) prováděny kontroly zaměřené ke splnění povinností držitelů licencí poskytnout při nabídce a prodeji plynu spotřebiteli úplné informace tak, aby měl možnost seznámit se s konečnou nabídkovou cenou (zahrnující všechny daně, cla a poplatky) před sjednáním smlouvy o sdružených službách dodávky plynu a ke splnění povinnosti související s včasným uveřejňováním změn cen za dodávky plynu.

5. Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství

5.1 Ochrana spotřebitele

Česká republika již v předchozím období podpořila postavení spotřebitele, když rozšířila jeho práva s cílem zabezpečit vysokou úroveň jeho ochrany, zejm. s ohledem na transparentnost smluvních podmínek, obecných informací, usnadnění procesu přechodu k jinému dodavateli, a to především právní úpravou ustanovení § 11a energetického zákona, kterým jsou do vnitrostátního právního řádu transponována ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES a čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I.

Ustanovení § 11a energetického zákona, s ohledem na výše uvedené, ve smyslu ochrany spotřebitele zakládá spotřebiteli určitá práva a ukládá obchodníkům jim odpovídající povinnosti. Obchodník je v souladu s tímto ustanovením povinen uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup uplatňované podmínky dodávek plynu a elektřiny a ceny za dodávku plynu a elektřiny nejpozději 30 dnů přede dnem účinnosti těchto změn. Ustanovení § 11a energetického zákona dále stanovuje obchodníkovi povinnost spotřebiteli umožnit neznevýhodňující výběr způsobu platby za dodaný plyn či elektřinu a při účtování zálohových plateb na dodávku plynu či elektřiny je obchodník povinen stanovit zálohové platby v rozsahu spotřeby za předchozí srovnatelné účtovací období, nejvýše však v rozsahu důvodně předpokládané spotřeby plynu či elektřiny na následující účtovací období. Co se týče práv spotřebitele, pak zmíněné ustanovení spotřebiteli zakládá právo odstoupit od smlouvy bez smluvní pokuty v případě nesouhlasu se změnou smluvních podmínek nebo se zvýšením neregulované části ceny za dodávku plynu či elektřiny a upravuje lhůty pro uplatnění tohoto práva na odstoupení a účinnost odstoupení. Energetický zákon v platném a účinném znění nedefinuje pojem zranitelného zákazníka. Pokud se jedná o spotřebitele, které lze považovat za tzv. sociálně slabé, jsou některá opatření k jejich ochraně či podpoře jejich práv upravena na úrovni obecně závazných právních předpisů v oblasti práva sociálního zabezpečení.

Dalším aspektem směřujícím ke zvýšení ochrany je možnost přístupu spotřebitelů k objektivním a transparentním údajům o jejich spotřebě energií, souvisejícím cenám a nákladům na služby.

K zabezpečení oprávněných zájmů spotřebitelů v souvislosti se svým právem být řádně informován o své spotřebě energie je ERÚ zmocněn podle § 98a odst. 2 písm. j) energetického zákona stanovit prováděcím právním předpisem náležitosti vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb. Energetický regulační úřad na základě tohoto zmocnění vydal již v předchozím období vyhlášku č. 210/2011 Sb., o rozsahu, náležitostech a termínech vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb.

V souvislosti s rozšířením zákonné úpravy v otázkách ochrany spotřebitele vytvořil ERÚ již v předchozím období Oddělení ochrany spotřebitele, jehož úkolem je přijímat a řešit podání, dotazy, podněty, žádosti a stížnosti spotřebitelů.

Dále na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) a q) energetického zákona ERÚ zveřejňuje doporučení ohledně tvorby cen plynu pro domácnosti a spolupracuje s občanskými sdruženími a jinými právníckými osobami založenými za účelem ochrany práv spotřebitelů energií.

5.2 Řešení sporů

Energetický regulační úřad v rámci své působnosti zejména chrání oprávněné zájmy zákazníků a spotřebitelů v energetických odvětvích.

Založení pravomoci ERÚ k rozhodování takových sporů vyplývá z ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES (dtto čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES), podle kterého jsou členské státy povinny zabezpečit vysokou úroveň ochrany spotřebitele také s ohledem na zabezpečení mechanismu řešení sporů.

Novelou energetického zákona, provedenou zákonem č. 211/2011 Sb., byla v této souvislosti již v předchozím období transponována příslušná ustanovení směrnice 2009/72/ES a směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I. do jednotlivých ustanovení energetického zákona.

Podle ustanovení § 17 odst. 7 písm. e) energetického zákona rozhoduje ERÚ spory mezi zákazníkem a držitelem licence (tzv. zákaznické spory), tj. spory o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce plynu, spory o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny nebo plynu, vznikl, trvá nebo zanikl, a dále spory o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb v plynárenství.

Podle těchto ustanovení je nezbytnou podmínkou pro zahájení řízení před ERÚ (v rámci jeho věcné příslušnosti) ve věci tzv. spotřebitelského sporu návrh zákazníka, kdy takový návrh je také jediným možným prostředkem, jak řízení zahájit (tzv. dispoziční procesní zásada). Ve prospěch zákazníka tak zůstává v jeho moci rozhodnutí, zda podstoupí v dané věci soudní řízení a podá ve věci žalobu, nebo zda se v dané věci obrátí s návrhem na rozhodnutí sporu na ERÚ.

Energetický regulační úřad je dále podle ustanovení § 17 odst. 7 písm. f) energetického zákona příslušný rovněž k výkonu kontroly v energetických odvětvích a k výkonu dozoru nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele v oblasti podnikání v energetických odvětvích (uplatňování nekalých obchodních praktik, zákaz diskriminace spotřebitele a plnění povinností v souvislosti s informováním spotřebitele o ceně za poskytované služby).